

SHKALLA E NGJITJES QIELLORE (Ligjërime asketike)

Shën Joani Sinaiti

Përktheu nga greqishtja e vjetër Atë Foti Cici, 2020.

Ligjërimi i katërt

MBI BINDJEN

1. Ligjërimi arriti tashmë, siç duhet, në pikën e luftëtarëve dhe të atletëve të Krishtit.

Ashtu si çdo fryti i paraprin lulja, kështu edhe çdo mërgimi, të trupit a të vullnetit, i paraprin bindja. Me këto dy virtyte shpirti oshënar ngjitet si me dy krahë të artë drejt qiellit pa ngurrim. Dhe ndoshta kjo ishte ajo për të cilën këndoi një shpirtsjellës: Kush do të më japë krahë si të pëllumbit, që të fluturoj me vepra dhe të gjej prehje me soditje dhe përulësi?¹

2. Nëse pajtoheni edhe ju, nuk duhet të anashkalojmë në këtë ligjërime as përkrahimin e qartë të pamjes së këtyre luftëtarëve trima: se si ata mbajnë fort mburojën e besimit ndaj Perëndisë dhe ndaj stërvitësit të tyre, me të cilën mund të themi se ata sprapsin çdo mendim mosbesimi dhe lëkundjeje; ngrënë vazhdimisht shpatën e shpirtit dhe vrasin çdo vullnet të vetvetes që ngre krye; të veshur me parzmoren e hekurt të butësisë dhe të durimit, ata mbrohen nga çdo sharje, shpotitje dhe goditje; kanë gjithashtu edhe mbrojtjen e eprorit të tyre nëpërmjet lutjes, si përkrenare të shpëtimit.² Madje nuk qëndrojnë me këmbët lidhur, sepse njëra shtrihet para në shërbim, ndërsa tjetra është e palëvizshme në lutje.
3. Bindja është mohim i përkryer i shpirtit tonë, e treguar kjo me veprat e trupit. Ose e anasjellta: bindja është vdekje e gjymtyrëve në një mendje të gjallë. Bindja është lëvizje e pashqyrtuar, vdekje e vullnetshme, jetë e pandërlikuar, shkujdesje ndaj rrezikut, mbrojtje e vetvetishme para Perëndisë, të mos kesh frikë nga vdekja, të lundrosh pa ndier rrezik dhe të udhëtosh duke fjetur.
4. Bindja është varr i vullnetit dhe ngritje e përulësisë. I vdekuri nuk kundërshton, as dallon midis së mirave dhe atyre që i pandeh si të këqija, sepse ai që ia ka vdekur shpirtin me shpresëtari, do të japë llogari për gjithçka. Bindja është

¹ Psalmi 54 (55):7. Vargu pa shtesat e Shën Joanit është: "Kush do të më japë krahë si të pëllumbit, që të fluturoj dhe të gjej prehje?"

² Efesianëve 6:17.

braktisje e të shquarit, për të shquar begatshëm.

5. Fillimi i mortifikimit të vullnetit të shpirtit dhe të gjymtyrëve të trupit shkakton dhimbje. Kur ndodhemi në mes të këtij procesi, herë ndiejmë dhimbje e herë nuk ndiejmë. Ndërsa fundi sjell pandjeshmëri të plotë dhe ngrirje të dhimbjes. Vetëm kur i vdekuri i gjallë e sheh veten duke bërë vullnetin e vet, vetëm atëherë ky i lumur ndien dhimbje dhe lëngon, sepse i druhet barrës së fajit.
6. Ju që u përpoqët të përgatiteni për fushëbetejën e rrëfimit mendtor, ju që dëshironi të mbani zgjedhën e Krishtit në zverk, ju që përpiqeni t'i ngarkoni tjetrit në zverk barrën tuaj, ju që nxitoni të nënshkruani me dashje dorëzimin tuaj dhe në vend të tij kërkoni që t'ju shkruhet liria, ju që e përshkoni këtë det të madh duke notuar të mbajtur lart nga duart e të tjerëve, duhet të dini se i jeni futur një udhe të shkurtër dhe të ashpër, e cila zotëron një dhe vetëm një mashtrim, i quajtur vetëdrejtim.³ Por ai që e mohoi këtë plotësisht, edhe në ato gjëra që i duken të mira, shpirtërore dhe të hyjëlqyera, mbërriti para nisjes. Sepse bindja është mosbesimi ndaj vetvetes në gjithçka të mirë, deri në fund të jetës.
7. Kur qëllimi i përlësisë dhe dëshira e shpëtimit na bëjnë t'i ulim kokën Zotit dhe t'ia besojmë veten tonë dikujt tjetër për hir të Zotit, para se t'i futemi kësaj udhe, nëse kemi ndonjë ligësi a mendjemadhësi, duhet së pari të shqyrtojmë dhe të hetojmë dhe pastaj, nëse mund ta them kështu, pyet dhe sprovo udhërrëfyesin. Përndryshe, do të pandehim detarin për kapiten, të sëmurin për mjek, njeriun e pasioneve me atë të çliruar prej tyre, detin për bregun e shpëtimit dhe atëherë do ta çojmë shpirtin tonë në mbytje të sigurt.
8. Pasi kemi hyrë në fushëbetejën e shpresëtarisë dhe të bindjes, nuk duhet ta hetojmë më kurrë dhe në asgjë udhërrëfyesin tonë të mirë, edhe nëse ndoshta shohim tek ai disa të meta të vogla njerëzore. Përndryshe, nëse hetojmë udhërrëfyesin, nuk do të përfitojmë asgjë nga mohimi i botës.
9. Ata që dëshirojnë të kenë besim të palëkundur gjithmonë te mbikëqyrësit e tyre, është e domosdoshme që arrijtjet e etërve mbikëqyrës t'i ruajnë në zemër të pashlyeshme dhe t'i kujtojnë gjithmonë. Në këtë mënyrë, kur demonët do të përpiqen të mbjellin brenda nesh mosbesim ndaj eprorëve, ne të jemi në gjendje t'i kujtojmë arrijtjet e tyre dhe t'iu mbyllim gojën demonëve. Kur besimi lulëzon në zemër, atëherë edhe trupi nxiton në shërbim. Por kur pengohet në mosbesim, ai është i rënë; Sepse, përnjimendsh, ajo që nuk vjen prej besimit, është mëkat.⁴

³ Fjala në origjinal është "ἰδιοουθμία", një term që literalisht do të thotë "ritëm vetjak".

⁴ Romakëve 14:23. Shën Joani e citon këtë varg si: "Πάντως γὰρ ὁ οὐκ ἐκ πίστεως, ἀμαρτία ἐστίν", ndërsa në variantin zyrtar të Dhjatës së Re është "πᾶν δὲ ὁ οὐκ ἐκ πίστεως..." (Gjithçka që nuk vjen prej

10. Nëse mendimet të shtrëngojnë për të hetuar a gjykuar eprorin tënd, çohu dhe ikë, ashtu siç i largohesh imoralitetit. Mos i jep fare leje këtij gjarpri, as vend, as hyrje, as fillim, por ktheja dragoit: “O mashtrues! Nuk ia bëj unë gjykimin prijësit tim, sepse kjo i përket atij. Nuk jam unë gjykatës i tij, sepse ai është caktuar të jetë gjykatësi im”.
11. Etërit e përcaktuan psalmodinë si armë, lutjen si mur, lotimin e papërlyer si larje, ndërsa bindjen e lumur ata e trajtuan si rrëfim të besimit, pa të cilin askush prej atyre që jetojnë të kapur nga pasionet nuk do ta shohë Zotin.
12. Ndjekësi i bindur i nënshtrohet me dashje dënimit. Nëse bindja për hir të Zotit është e përsosur, pavarësisht nëse nuk duket e përsosur, ai do t'i shpëtojë gjykimin. Por nëse ai zbaton vullnetin e vet në disa gjëra, pavarësisht nëse kujton se bindet, ai ngarkohet me barrë. Në këtë rast, nëse eprori nuk pushon së qërtuari, është mirë, por nëse ai hesht, nuk kam çfarë të them.
13. Ata që i nënshtrohen Zotit në thjeshtësi, e përfundojnë mirë udhën, sepse nuk nxisin dinakërinë e demonëve për t'i kaluar në vrimë të gjilpërës.
14. Para së gjithash, le të rrëfehemi te gjykatësi ynë i mirë dhe vetëm tek ai. Nëse ai urdhëron, le ta bëjmë edhe para të gjithëve. Plagët që zbulohen botërisht nuk përkeqësohen, por shërohen.

Kusari i penduar

15. I ndodhur në një murgatë, pashë një gjykim të tmerrshëm, prej një gjykuesi dhe bariu të mirë. Qëlloi që kur isha atje, erdhi një ish-kusar për t'u ushtruar në jetën vetmitare, të cilin ai bari dhe mjek i shkëlqyer e urdhëroi që për shtatë ditë të shijonte çdo pushim, vetëm e vetëm që të vëzhgonte jetën e atjeshme. Pas ditës së shtatë, bariu e ftoi më vete dhe e pyeti, nëse i pëlqeu që të rrijë dhe të jetojë së bashku me ata. Kur pa se u pajtua me sinqeritet të plotë, e pyeti përsëri se çfarë fajesh kishte bërë në botë. Duke parë se i rrëfeu menjëherë dhe me gatishmëri të gjitha, e provoi edhe më tej: “Dua që të rrëfesh botërisht, para gjithë vëllazërisë”. Dhe ai, pasi e kishte urryer vërtet mëkatën e tij dhe duke përçmuar krejt turpin, pa as më të voglin ngurrim, premtoi ta bënte. “Madje po të duash, tha, e bëj dhe në mes të qytetit të Aleksandrisë”.

Në vijim bariu mblodhi të gjitha delet e tij në faltoren e madhe, të cilat ishin 230 në numër.⁵ Kur po kryhej mbledhja e hyjshme, sepse ishte ditë e diel, pas leximit

besimit...). Shprehja “πάντως γὰρ” përdoret nga Shën Joani ashtu siç haset në letërsinë greke (Aristofani).

⁵ Për sa i përket numrit të “deleve”, në disa botime është 230, ndërsa në të tjera 330, gjë që tregon se është bërë gabim gjatë kopjimit të dorëshkrimeve të Shkallës nëpër shekuj, para se të shtypej si libër.

të Ungjillit, pra, solli brenda atë të dënuarin e panjollshëm, të cilin e tërhiqnin disa vëllezër, duke e goditur lehtë, me duart lidhur mbrapa, të veshur me një gunë të leshtë dhe me kokë të ndotur me hi. Sapo e panë ashtu, u tmerruan të gjithë dhe menjëherë shpërthyen në klithma, sepse askush nuk po merrte vesh se ç'po ndodhte.

Pastaj, kur arriti afër dyerve të kishës, ai kryetar i hirshëm dhe njeridashës, i thirri me zë të lartë: “Ndal! Nuk je i denjë të hysh këtu”.

Kur dëgjoi zërin e bariut që vinte drejt tij nga hierorja, ai u befasua. Në fakt, më vonë na u rrëfye duke bërë be, se pandehu sikur dëgjoi një bubullimë dhe jo zë njerëzor. Menjëherë ra përmbys i tmerruar dhe i tronditur nga frika. Ndërsa shtrihej përdhe dhe lagte truallin me lot, ai mjek i mrekullueshëm, i cili po bënte gjithçka për shpëtimin e tij, por dhe për t'iu dhënë një shembull shpëtimi dhe përvullësie veprorë të gjithëve, e nxiti atë për të rrëfyer me hollësi dhe para të gjithëve gjithçka që kishte bërë.

Atëherë i rrëfeu me drithërimë të gjitha një për një, gjëra që pezmatojnë këdo që i dëgjon: mëkate trupore jo vetëm natyrore, por dhe jonatyrore, me njerëz dhe me kafshë, madje deri edhe në magji, vrasje dhe shumë bëma të tjera, të cilat nuk duhet as t'i dëgjosh e as t'i shkruash. Pas këtij rrëfimi, bariu menjëherë urdhëroi që të vishej dhe të renditej midis vëllezërve.

16. I mahnitur nga urtësia e atij oshënari, e pyeta mënjanë, se përse e bëri këtë shfaqje kaq të çuditshme? Dhe mjeku i vërtetë tha se e bëri për dy arsye:

Së pari, për të shpëtuar vetë të penduarin nga turpi i ardhshëm, nëpërmjet turpit të tanishëm, gjë që u bë. Sepse, o vëlla Joan, ai nuk u ngrit nga toka derisa iu falën të gjitha. Dhe mos dysho për këtë, sepse një nga vëllezërit që ndodhej atje guxoi të më thotë: “Pashë një njeri të tmerrshëm që mbante një letër të shkruar dhe një pendë; sa herë që i rënuri thoshte një mëkat, ai e fshinte me pendë”. Dhe kjo është e vërtetë, sipas fjalës: “Thashë: Do t'ia rrëfej paudhësinë time Zotit dhe ti e ke falur padevotshmërinë e zemrës sime”.⁶

Së dyti, meqenëqë kam këtu disa që kanë faje që nuk kanë dalë në shesh, pikërisht me këtë dua t'i nxis ata drejt rrëfimit, pa të cilin askush nuk mund të fitojë ndjesë.

17. Pashë edhe shumë gjëra të tjera prej atij bariu të paharrueshëm dhe grigjës së tij, të cilat vlejnë të admirohen dhe të kujtohen, prandaj dhe më të shumtat do të përpiqem t'ju përkrah në vijim. Sepse qëndrova pranë tij për një kohë të gjatë, duke hulumtuar jetën e vëllazërisë, i mahnitur së tepërmi, se si ata tokësorë imitonin

⁶ Psalmi 32 (33):5.

qiellorët.

18. Dashuria midis tyre ishte një lidhje e pazgjidhshme dhe madje e çliruar nga çdo afrimetet dhe fjalosje e kotë, gjë edhe më e admirueshme. Para se gjithash kujdeseshin që të mos lëndonin në asgjë ndërgjegjen e vëllait. Nëse dikush kishte urrejtje ndaj dikujt, bariu e përzinte atë dhe e veçonte në manastirin e të përjashtuarve,⁷ si të dënuar.

Kur një prej vëllezërve shau fqinjin e tij te bariu, oshënari i hirshëm urdhëroi që të dëbohet menjëherë, duke thënë se “nuk mund të lejoj në manastir një djall të dukshëm dhe një të padukshëm”.

19. Pashë tek ata oshënarë gjëra vërtet dobisjellëse dhe të mrekullueshme. Pashë një vëllazëri të fafesisuar dhe të lidhur së bashku te Zoti, e cila kishte përfutur në mënyrë të admirueshme si jetën veprorë, ashtu edhe atë soditëse. Kaq shumë e ushtronin dhe e stërvitnin veten në arritjet e hyjshme, sa që ishte pothuaj e panevojshme t’ua kujtonte ato eprori. Vetvetiu e zgjonin njëri-tjetrin të nxitur për syçeltësi hyjnore. Kishin disa ushtrime të hirshme dhe të hyjshme, të cilat i kishin të përcaktuara, të hulumtuara mirë dhe të ngurtësuara.

Nëse qëllonte që kur eprori nuk ishte i pranishëm dhe ndonjëri prej tyre fillonte të shante, të përgojonte a të merrej me fjalë kote, një vëlla tjetër i bënte atij një shenjë pa u vënë re nga të tjerët, për t’i kujtuar që të ndalej dhe të pushonte. Por në rast se ai nuk e ndijonte këtë, atëherë vëllai që i kishte bërë shenjë përkulej para tij dhe largohej.

Bashkëbisedimi tyre (nëse lypsej të flisnin) i vetëm dhe i përhershëm ishte kujtimi i vdekjes dhe mendimi i gjykimit të përjetshëm.

20. Nuk do të harroj t’ju përshkruaj edhe arritjen e jashtëzakonshme të furrëtarit në bashkësinë e atjeshme. Duke parë se në shërbimin e tij ai kishte arritur një meditim të pandërprerë dhe dhuntinë e lotëve, iu përgjérova të më tregonte se si u denjua për një hir i tillë. I shtrënguar nga këmbëngulja ime, u përgjigj: “Asnjëherë nuk mendoj se iu shërbej njerëzve, por Perëndisë. Dhe duke e gjykuar veten të padenjë për çdo lloj pushimi, pamja e këtij zjarri më kujton flakën e pandërprerë të amshuar dhe kjo është bërë pjesë e përhershme e qenies sime.

21. Le të dëgjojmë për një tjetër arritje mahnitëse të tyre. Edhe gjatë ngrënies së përbashkët në tryezë nuk e ndalnin lutjen mendore. Me një shprehje të posaçme dhe të fshehtë, të lumurit e kujtonin njëri-tjetrin me shenja për lutjen në shpirt.

⁷ Është “manastiri i të penduarve”, i ashtuquajtur “burgu” në pikën 45 të këtij ligjërimi, si dhe në ligjërimin e pestë.

Dhe dukej se nuk e bënin këtë vetëm në tryezë, por edhe në çdo takim dhe mbledhje.

22. Nëse ndonjëri prej tyre qëllonte që të bënte një faj, vëllezërit i përgjërroheshin që t'i lejonte ta merrnin ata përsipër fajin e tij, të shkonin te bariu për të dhënë llogari dhe për të marrë ndëshkimin. Prandaj dhe i madhi bari, duke ditur se çfarë kishin bërë nxënësit e tij, jepte qortime më të lehta, përderisa e dinte se vetë i ndëshkuari nuk ishte fajtor. Madje nuk kërkonte të mësonte emrin e fajtorit të vërtetë.

23. E ku kishte midis tyre shprehje që kujtojnë biseda të kota dhe shaka pa kripë!

Nëse njëri prej tyre niste të grindej me fqinjin, një tjetër që po kalonte rastësisht, përkulej para tyre dhe zemërimi zbutej. Pastaj, nëse kalimtari ndijonte tek ata urrejtje dhe ligësi, shkonte nxitimthi dhe njoftonte zëvendësin e eprorit, i cili kujdesej që t'i pajtonte para perëndimit të diellit.⁸ Por nëse idhnakët ashpërsoheshin ndaj njëri-tjetrit, ndëshkoheshin me heqjen e ushqimit, derisa të pajtoheshin, ose përndryshe dëboheshin nga manastiri.

24. Kjo lloj rreptësie e lavdërueshme tek ata nuk kryhej së koti, por sillte shumë fryte të dukshme. Shumë prej këtyre oshënarëve u shquan në jetën veprorë dhe atë soditëse, si dhe në dhuntinë e të shquarit dhe në përlësi. Tek ata ekzistonte një pamje e mahnitshme dhe engjëllorë: Flokëbardhë fisnikë plot hijeshi vraponin në bindje si fëmijë dhe madje me krenari të madhe për përlësinë që kishin arritur.

25. Pashë atje burra që kishin afro pesëdhjetë vjet në bindje. Kur i pyeta për të mësuar se çfarë ngushëllimi kishin fituar prej këtij mundimi të madh, disa thanë se kishin arritur një përlësi të thellë, me të cilën sprapsin përgjithmonë çdo sulm, ndërsa të tjerë thanë se kishin arritur një pandjesi të plotë dhe harresë ndaj sharjeve dhe fyerjeve.

26. Midis atyre etërve të paharrueshëm pashë edhe të tjerë flokëbardhë me pamje engjëllorë, me një çiltërsi më se të thellë dhe thjeshtësi të urtësuar, madje e shpenguar, sepse ishte e përfutur së larti. Ashtu si njeriu i lig që nuk është një por dy, domethënë tjetër në pamje dhe tjetër në brendinë e fshehur, kështu edhe njeriu i çiltër nuk është i dyfishtë, por është një.⁹

27. Midis tyre nuk kishte ndonjë që i mungonte arsyeja dhe urtësia, siç mund të themi për pleqtë në botë, të cilët rëndom i quajnë “të rrjedhur”. Përkundrazi, nga jashtë dukeshin krejt të butë, dashamirës dhe fytyrëçelur. Në fjalët dhe në sjelljen

⁸ Efesianëve 4:26.

⁹ Kjo fjali mungon në disa botime të Shkallës, prandaj dhe nuk ekziston në disa përkthime, duke përfshirë edhe atë në greqishten e re.

e tyre nuk kishte asgjë të shtirur, të sajuar dhe të zvetënuar, gjë të cilën shumica e njerëzve nuk e ka. Ndërsa nga brenda, në shpirtin e tyre, ishin si foshnja të çiltra, duke pasur për frymëmarrje Perëndinë dhe eprorin e tyre, ndërsa syrin e mendjes e mbanin të ngulur rreptësisht drejt demonëve dhe pasioneve.

28. Nuk do të më mjaftonte koha e jetës sime, o korife i hirshëm dhe bashkësi hydashëse, për të treguar virtytin dhe jeten e atyre imituesve të lumur të qiellit. Por sidoqoftë, është më mirë që të zbukurohet ligjërimi im drejt jush me djersën dhe mundimet e tyre, sesa me këshillat e mia të varfra, sepse kështu do t'ju nxis në zell hydashës. Sepse, pa asnjë kundërthënie, më e vogla rregullohet nga më e mira.¹⁰

29. Një gjë veç kërkoj, që të mos dyshoni aspak se ju shkruaj diçka të sajuar, sepse një mosbesim i tillë shkatërron dobinë. Le të vazhdojmë atëherë tregimin e mësipërm.

Isidori

30. Në të njëjtën bashkësi vetmitarësh ishte një burrë me emrin Isidor, i cili rridhte nga shtresa e lartë e qytetit të Aleksandrit¹¹ dhe ishte bërë murg atje para disa vjetësh. Kur shkova në manastir, ishte ende atje. Kur e pranoi bariu i hirshëm oshënar dhe pa se ishte shumë i mbrapshtë, mizor, i ashpër dhe fodull, urtiploti sendërgjoi një shpikje njerëzore kundër dinakërisë së demonëve dhe i thotë Isidorit:

¹⁰ Vargu është marrë nga Hebrenjtë 7:7, me një ndryshim te folja "rregullohet" (κατακοσμεῖται), e cila në Dhjatën e Re është "bekohet" (εὐλογεῖται). Për parantezë, ky varg është problematik në përkthimet e sotme shqip, madje në tri pika, siç do t'i rendis më poshtë.

Vargu nga Dhjata e Re është: "χωρίς δὲ πάσης ἀντιλογίας τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται".

1. Ka një luhatje në shprehjen e parë të vargut. Varianti "Së bashku", 2007: "Dhe pa dyshim...". Në këtë pikë, varianti ABS, 2002 është më i saktë: "Dhe s'ka kundërshtim...". Kristoforidhi është edhe më afër origjinalit: "pa ndonjë kundër-fjalë" (1872, gegërisht) dhe "pa ndonjë kundërfjalë" (1879, toskërisht). Madje Kristoforidhi nuk harron të përkthejë edhe fjalën "πάσης", e cila mungon në përkthimet e tjera shqip, prandaj dhe në tekstin e Shkallës përkthehet prej meje si "pa asnjë kundërthënie". Mund të ishte edhe "pa asnjë kundërshtim". Sidoqoftë, kjo pikë, si dhe pika 3, nuk ka shumë rëndësi, siç ka pika 2:

2. Në të gjitha përkthimet shqip përzgjedhja "më i vogli bekohet nga më i madhi" është e huazuar nga përkthime në gjuhë të tjera, sepse në greqishtje "më i vogli" nuk është në gjininë mashkullore, por në atë asnjnjëse, gjë që në shqipe është në femërore: "më e vogla" (τὸ ἔλαττον); si rrjedhojë, njësoj femërore edhe "më e madhja". Po kështu, në gjininë asnjnjëse greqisht, e ka rrokur edhe Joani i Shkallës, siç silllet në përkthimin shqip këtu, përndryshe, nëse do të ishte në gjininë mashkullore, kjo nuk do të kishte kuptim në këtë tekst të lashtë. Nuk bëhet fjalë vetëm për njerëz, që të jetë në mashkullore, por dhe për cilësitë dhe përmbajtjen njerëzore.

3. Në greqisht është "më e mira", jo "më e madhja". "E vogla" përdoret nga Apostull Pali me kuptimin e mangësisë, por kjo nuk do të thotë se e kundërta e saj është "më e madhja", sepse në origjinal shkruhet "më e mira". Kjo kuptohet qartë në tekstin e Shkallës, përndryshe "më e madhja", në këtë rast, nuk do të ishte përkthim i saktë.

¹¹ Aleksandria, Egjipt.

“Nëse ke vendosur vërtet të mbrehesh në zgjedhën e Krishtit, ajo që kërkoj prej teje para se gjithash është të ushtrohesh në bindje”. Dhe ai u përgjigj: “Ashtu si hekuri i jepet farkëtarit, o shenjtëri, po ashtu e dorëzoi edhe unë veten të nënshtruar”. I kënaqur nga shembulli i figurshëm, bariu i madh menjëherë i dha Isidorit të hekurt ushtrimin duke thënë: “Dua prej teje, o vëlla, të qëndrosh natyrshëm te porta e manastirit dhe të gjunjëzohesh¹² para çdo shpirti që hyn dhe del, duke thënë: "Lutu për mua, o atë, se jam epileptik”. Dhe ai u bind si engjëlli Zotit.

Pas shtatë vjetësh ushtrimi atje, arriti në përlësi të thellë dhe devotshmëri të lartë. Atëherë, pas shtatëvjeçarit ligjor¹³ dhe durimit të skajshëm të Isidorit, bariu i hirshëm e vlerësoi si më se të denjë dhe e radhiti në bashkësinë e vëllezërve, madje e pa të denjuar edhe për shugurim.

Por Isidori, nëpërmjet vëllezërve të tjerë, si dhe nëpërmjet meje të dobët, i përgjerohej vazhdimisht bariut që ta linte të vazhdonte ushtrimin që kishte dhe ta mbaronte udhën atje, duke nënkuptuar me këto fjalë si në mjegull se fundi dhe thirrja po i afrohej; ashtu siç ndodhi. Pasi mësuesi e lejoi të vijonte ashtu siç ishte, dhjetë ditë më vonë Isidori i palavdi dha shpirt me lavdi te Zoti. Në ditën e shtatë pas fjetjes së tij, u mor edhe derëtari i manastirit. Sepse i lumuri i kishte thënë: “Nëse gjej guxim në sytë e Zotit, së shpejti do të jemi së bashku të pandarë”. Ashtu siç ndodhi. Ky ishte pohimi më i madh i bindjes së tij të paturpëruar dhe i përlësisë së imitimit hyjnor.

Kur ishte ende gjallë, e pyeta këtë Isidorin e madh se çfarë i punonte mendja gjatë kohës kur qëndronte para portës. Dhe i gjithmonëkujtuari nuk e fshehu, duke dashur të më ndihmonte.

"Në fillim, tha, arsyetova se isha shitur rob për mëkatet e mia. Si rrjedhojë, e përmbusha pendimin me hidhërim të plotë, me dhunë dhe me gjak. Por pas një viti, pra, kur nuk kisha më hidhërim në zemër, prisja shpërblim nga Perëndia për bindjen time. Pasi kaloi edhe një vit tjetër, atëherë mendoja, duke e ndier në zemër, se sa i padenjë isha për të jetuar në manastir, për të parë e për t'u takuar me etërit, për kungimin e mistereve dhe nuk guxoja të shihja njeri në fytyrë. Duke

¹² Në origjinal është “gjunjëzim” (γουνκλισία), por në shumicën e përkthimeve në gjuhë të tjera kjo jepet gabimisht si “metani” (përkulje). Njësoj është përkthyer edhe në greqishten e re, ku “μετάνοια” do të thotë parësisht “pendim” (literalisht “ndryshim i mendjes”) dhe së dyti metani, duke nënkuptuar një përkulje të kokës dhe të trupit, pa u gjunjëzuar. Në fakt, Isidorit nuk i kërkohet thjesht të përkulet para çdo kalimtari në erë, por të thyejë gjunjët duke i mbështetur në tokë, një ushtrim edhe më i vështirë.

¹³ “Shtatëvjeçari ligjor” është një shprehje e paqartë në origjinal. Në fakt, nuk ekziston asnjë rregull murgjërор që të parashikojë shtatë vjet ndëshkim, por ka të ngjarë që kjo të ketë lidhje me kanunoren apostollore, ku parashikohet shtatë vjet pendim për shthurje morale, gjë që mund të jetë ushtruar nga igumeni në këtë rast. Shih rastin e kryedhjakut Maqedon më poshtë.

ulur sytë poshtë dhe duke e menduar veten time edhe më poshtë, iu përgjërroheshja sinqerisht të gjithëve sa hynin e dilnin që të luteshin për mua.

Lorenci

31. Kur njëherë isha ulur në tryezën e manastirit me eprorin e madh, ai e afroji gojën e tij të shenjtë në veshin tim dhe më tha: “A dëshiron të të tregoj një qëndrim hyjnor në pleqëri të thellë”? Dhe kur unë iu luta të më thotë, i drejti thirri dikë me emrin Lorenc nga tryeza e dytë, i cili kishte rreth dyzet e tetë vjet në bashkësi dhe ishte prifti i dytë në klerin e murgatës. Erdhi, pra, Lorenci, u gjunjëzua para igumenit dhe u bekua prej tij. Pasi u ngrit, eprori nuk i tha asnjë fjalë, por e la të qëndroje pranë tryezës pa ngrënë, kur darka sapo kishte nisur. Ai qëndronte ashtu për më shumë se një orë, a ndoshta dy, aq sa mua më vinte turp ta shikoja të robtuarin në fytyrë; ishte një plak krejt i zbardhur tetëdhjetëvjeçar. Ndenji ashtu pa përgjigje deri në fund të ngrënies. Kur u ngritëm oshënari e dërgoi tek Isidori i madh që u përmend më lart, për t'i recituar atij fillimin e Psalmi 39.¹⁴
32. Dhe unë tinëzari nuk e humba rastin për ta tunduar plakun. Kur e pyeta se çfarë po mendonte tek qëndronte pranë tryezës, Lorenci më tha: “E pashë bariun si shëmbëllesë të Krishtit dhe nuk mendova fare se urdhri që mora ishte prej tij, por prej Perëndisë. Dhe kështu qëndrova duke u lutur, o Atë Joan, jo si para një tryeze njerëzish, por si para shenjtërores së Perëndisë. Nuk pranova asnjë mendim të keq për bariun, për shkak të besimit dhe të dashurisë sime për të, sepse siç është thënë, “dashuria nuk e mendon të ligën”.¹⁵ Por ta dish edhe këtë, o Atë, se kur dikush i dorëzohet thjeshtësisë dhe çiltërsisë së vullnetshme, atëherë ai nuk i jep të ligut as vend dhe as kohë për ta goditur atë”.

Kujdestari

33. Zoti i drejtë i dërgoi atij shpëtimtari të gjallesave të arsyeshme një shpirt tjetër të ngjashëm me të, për të shërbyer si kujdestar i manastirit me hirin e Perëndisë. Ishte i matur si askush tjetër dhe i butë si shumë pak të tjerë. Një herë plaku i madh, për t'iu dhënë një mësim të tjerëve, bëri sikur u zemërua me të në Kishë dhe urdhëroi që ta nxirrnin jashtë, para kohës së caktuar. Duke ditur se ishte i pafajshëm për atë që e akuzoi bariu, unë iu luta të madhit mënjanë dhe e mbrojta kujdestarin.

¹⁴ Vargu 1 i Psalmi 39 (40): “Me durim e prita Zotin dhe ai u përku! drejt meje e përgjërimitin ma dëgjo!”.

¹⁵ Frazë e cituar shkurt nga 1 Korintasve 13:4-5: “Dashuria është zemërgjerë, dashuria është e mirë, nuk ka mirë, nuk krekoset, nuk mburret, nuk sillet në mënyrë të pahijshme, nuk kërkon përfitim, nuk pezmatohet, nuk mendon të ligën”.

Mirëpo i urti tha: “Edhe unë e dija, o atë, se ai nuk është fajtor, por ashtu siç është e pashpirt t’i nxjerrësh nga goja kafshatën një fëmije të uritur, kështu edhe bariu i shpitrave dëmton veten dhe vetmitarin, nëse nuk i sjell atij kurora gjithmonë, për aq sa eprori është i vetëdijshëm se ai mund t’i durojë, qoftë me fyerje, çnderime, poshtërime ose tallje. Përndryshe ai shkakton tri padrejtësi shumë të mëdha:

Së pari, vetë bariu privohet nga shpërblimi që vjen nga qortimi. Së dyti, nëse kjo nuk ndodhte, do t’iu hiqte mundësinë të tjerëve për të përfituar nga virtyti i tij. Së treti, dhe më e rënda, shpeshherë ata që duken si punëtorë dhe të duruar, nëse lihen për njëfarë kohe jashtë mbikëqyrjes si gjoja të virtytshëm, pa u qortuar dhe pa u poshtëruar nga eprori, pra, ata humbasin butësinë dhe durimin e mëparshëm. Sepse sado e mirë, e frytshme dhe pjellore të jetë toka, nëse nuk vaditet me ujin e çnderimit, do të bëhet e djerrë dhe do të lulëzojë gjembat e kotësisë, të shthurjes¹⁶ dhe të mungesës së frikës. Duke e ditur këtë, i madhi Apostull i dërgoi këto fjalë Timoteut: “Mbikëqyr, ndreqi dhe qortoi ata me kohë e pa kohë”.¹⁷

34. Unë e kundërshtova udhërrëfyesin e vërtetë, duke i kujtuar dobësinë e brezit tonë, se mos vallë një qortim i padrejtë, ose ndoshta jo dhe kaq i drejtë, mund të bëjë që shumë vetmitarë të shkëputen nga grigja. Përsëri, banesa e urtësisë tha: “Një shpirt i lidhur me bariun nëpërmjet Krishtit me dashuri dhe besim, nuk do ta lërë atë deri në gjak dhe sidomos nëse ka marrë prej tij bamirësitë e shërimit të plagëve, duke kujtuar atë që thotë: “As Engjëjt, as Sundimtarët, as Fuqitë, as

¹⁶ Këtu ka nevojë për dy shënime.

Së pari, në variantin e botimit M. Rader greqisht kjo fjalë gjendet si “πορνεία” (imoralitet), ndërsa në botime të tjera ekziston si “δολεία” (mungesë guximi), prandaj dhe në disa përkthime anglisht (L. Moore dhe C. Luibheid & N. Russell) jepet si “cowardice” (frikacakëri). Varianti Rader është më i saktë në këtë pikë, sepse mbështetet nga fjala në vijim, “αφοβία” (mungesë frike), gjë që përputhet me kuptimin e fjalisë. Përndryshe, nëse ndjekim botimet e tjera të Shkallës dhe jo variantin Rader, ndjenja e frikës nuk ka se si pajtohet me mungesën e frikës, në dy fjalë njëra pas tjetrës, aq më tepër kur autori i Shkallës shquhet për saktësi dhe kursim në përdorimin e fjalës. Ky gabim duket edhe në përkthimin e fjalës në vijim (αφοβία), ku kjo fjalë jepet si “audacity” (L. Moore) dhe “arrogance” (C. Luibheid & N. Russell), në një kohë kur termi grek “αφοβία” ekziston në letërsinë greke si “mungesë frike”, që nga Platoni e deri në Dhjatën e Re dhe nuk gjendet asgjëkundi me kuptimin e mendjemadhësisë dhe të arrogancës. Së dyti, termi “πορνεία” jepet në shumicën e përkthimeve biblike shqip si “kurvëri”. Në disa përkthime të reja, si në Biblën ECM dhe në Dhjatën e Re CHC, kjo fjalë përkthehet si “imoralitet”. Në fakt, ky është edhe kuptimi më i afërt në shqipen e sotme, sepse fjala “kurvëri” kuptohet më tepër sot për femrat e përdala, ndërsa për meshkujt kuptohet në kontekstin e lidhjes me ato gra, apo edhe për aftësitë e një burri për të shkuar me shumë gra (kurvar), si dhe për të përshkruar karakterin e ulët të një burri (kurvëri). Vetë fakti se kjo fjalë skandalizon besimtarët kur e dëgjojnë nga goja e një prifti a predikuesi, tregon se ka ardhur koha që ky term të rishqyrtohet në përkthimet e reja biblike, për t’iu përshtatur më saktë nevojave të sotme gjuhësore.

¹⁷ Shkëputur nga 2 Timoteu 4: 2: “Prediko fjalën e Perëndisë me këmbëngulje dhe në çdo kohë, korrigjo, qorto dhe këshillo duke i mësuar të tjerët me shumë durim” (Varianti “Së bashku”, 2007).

ndonjë krijesë tjetër nuk do të mund të na ndajnë nga dashuria e Krishtit”.¹⁸
Nëse shpirti nuk është i lidhur, i mbërthyer dhe i ngjitur në këtë mënyrë, atëherë unë çmeritem se si një njeri i tillë vijon të ushtrohet në këtë vend, përderisa bindja e tij është e lidhur në mënyrë të shtirur dhe të rreme.

Dhe vërtet nuk u përgënjeshtroa i madhi bari, por fuqizoi, drejtoi, përsosi dhe i ofroi Krishtit fljime të panjollshme.

Abakiri

Le të dëgjojmë urtësinë e Perëndisë që gjejmë në “enë prej balte”¹⁹ dhe le të mrekullohemi. Gjatë qëndrimit tim atje u mahnita nga besimi, durimi dhe qëndresa e paepshme e rishtarëve ndaj qortimeve jo vetëm prej eprorit, por edhe prej atyre poshtë tij. Për dobinë time pyeta Abakirin, një prej vëllezërve që jetonte në manastir për pesëmbëdhjetë vjet, të cilin madje të gjithë e keqtrajtonin. E shihja se si e dëbonin shërbyesit nga oda e ngrënies, pothuaj çdo ditë, sepse ky vëlla ishte nga natyra si shumë i papërmbajtur nga gjuha.

Dhe e pyeta: “Vëlla Abakir, pse të shoh që të dëbojnë përditë nga tryeza dhe shpesh fle pa ngrënë”? Ai u përgjigj: “Besomë, o atë, etërit e mi më sprovonjë për të parë nëse jam i aftë për murg. Nuk e bëjnë këtë që të më lëndojnë. Prandaj dhe unë, duke ditur qëllimin e të madhit (bariut) dhe të tyre, i duroj të gjitha pa mundim. Dhe ja, duke menduar kështu, mbusha pesëmbëdhjetë vjet këtu. Pastaj, kështu më thanë vetë ata kur mbërrita këtu për t’u ushtruar, se ata që mohojnë botën i sprovonjë deri në tridhjetë vjet. Dhe me të drejtë, o Atë Joan, sepse ari nuk përsoset pa u sprovuar.”

35. Duke vijuar, pra, edhe dy vjet të tjera pas mbërritjes sime në manastir, Abakiri trimëror dha shpirt te Zoti. Pak para vdekjes u tha etërve: “Faleminderit! Falënderoj Zotin dhe juve, sepse i tunduar prej jush për hir të shpëtimit tim, kam tashmë shtatëmbëdhjetë vjet pa u tunduar nga demonët”. Prandaj dhe bariu si gjykues i drejtë e shpërbleu dhe urdhëroi që të varrosej denjësisht si rrëfimtar, së bashku me shenjtorët e atjeshëm.

Maqedoni

36. Do të bëja padrejtësi ndaj gjithë zelltarëve të mirësive, nëse groposja në varrin e heshtjes arritjen dhe shpërblimin e Maqedonit, i pari i dhjakëve atje.

¹⁸ Shprehje e shkurtuar nga dy vargje të Romakëve 8:38-39: “Unë jam i bindur se as vdekja, as jeta, as engjëjt, as sundimtarët, as gjërat e tashme, as ato që po vijnë, as pushtetet, as forcat qiellore, as forcat e botës së nëndheshme, as ndonjë krijesë tjetër nuk do të mund të na ndajnë nga dashuria e Perëndisë, që u tregua përmes Krishtit Jezui, Zotit tonë” (Varianti “Së bashku”, 2007).

¹⁹ “Enë prej balte” nënkupton natyrën njerëzore, shprehje e Palit: 2 Korintasve 4:7 .

Kur një herë po afrohej e krenjtja e Theofanisë së shenjtë, dy ditë para saj, ky i përkujdesuri i Zotit iu lut bariut për të shkuar në qytetin e Aleksandrisë, ku kishte një punë të vetën për të kryer, duke premtuar se do të kthehej nga qyteti me nxit për shërbesën dhe përgatitjen e festës.

Edhe pse mori leje nga igumeni dhe doli, djalli që urren të mirën i solli pengesa dhe kryedhaku nuk mundi të kthehej në manastir për festën e shenjtë, sipas kushtit që i kishte caktuar eprori.

Pas kthimit me vonesë pas një dite, bariu e rrëzoi nga dhjakonata dhe e renditi në vendin e fillestarëve më të fundit. Dhjaku i mirë i durimit dhe kryedhaku i qëndresës e pranoi vendimin e Atit dhe madje pa u pikëlluar, sikur të ishte ndëshkuar dikush tjetër dhe jo ai vetë. Kur bëri dyzet ditë në atë gjendje, bariu i urtë e ngriti sërish në të njëjtin rang. Kaloi vetëm një ditë dhe kryedhaku e bezdisi bariun, duke iu lutur që ta kthente në qortimin dhe çnderimin e mëparshëm, sepse “kur isha në qytet, thoshte, rashë në një mëkat të pafalshëm”.

Oshënari e kuptoi se Maqedoni nuk thoshte të vërtetën dhe kërkonte ndëshkim vetëm për hir të përlësisë, por iu dorëzua dëshirës së mirë të vetmitarit. Pastaj bëri bujë pamja e plakut të nderuar flokëbardhë, i cili ushtrohej si fillestar dhe iu përgjerohej sinqerisht të gjithëve që të luteshin për të. “Sepse, thoshte, rashë në imoralitetin e mosbindjes, por ky Maqedoni i madh guxoi e më tregoi mua të përlulurit, se si zgjodhi me vetëdashje një mënyrë kaq poshtëruese. ‘Asnjëherë, më thoshte, nuk kam parë në vetvete një lehtësim të tillë nga çdo luftë dhe një ëmbëlsi të dritës hyjnore si tani”.

37. “Vetëm engjëjt nuk bien, thoshte, sepse ndoshta nuk munden të bien, siç thonë disa. Rënia është për njerëzit, të cilët ngrihen sërish, pavarësisht se sa herë bien. Vetëm demonët bien dhe nuk ngrihen.

Një vëlla tjetër

Kujdestari i shërbimit të manastirit guxoi dhe më tha: "Kur isha i ri dhe shërbeja duke u kujdesur për bagëtitë, rashë në një faj shumë të rëndë shpirtëror. Mirëpo nuk isha mësuar kurrë që ta fshihja gjarprin në folenë e zemrës sime, prandaj dhe e kapa nga bishti dhe menjëherë ia tregova mjekut (Me bisht nënkuptoj se i dhashë fund veprimit). Atëherë ai duke buzëqeshur më goditi lehtë në nofull dhe më tha: "Shko, o bir, vazhdo shërbimin si më parë dhe mos ki frikë nga asgjë". I bindur për këtë me besim të flaktë, brenda disa ditëve mora sigurimin e shërimit tim dhe vazhdova rrugën me gëzim, por dhe me frikë”.

38. Thonë se çdo lloj krijesash ka ndryshime brenda llojit, gjë që i dallon ato nga njëra-tjetra. Kështu ndodh edhe brenda një vëllazërie murgjish, ku ka dallime si

në arritje, ashtu edhe në gjykime. Për këtë arsye, kur shëruesi vuri re se disave u pëlqente të dukeshin para atyre që vinin nga bota në manastir, i poshtëroi dhe i nënshtroi (para tyre) në punë më se të përbuzura. Pas kësaj, kur ata shihnin vizitorë në manastir, largoheshin nxitimthi. Kjo dukuri shpaloste një pamje jashtëzakonshme, ku vetë kotësia përndiqte veten duke u fshehur nga njerëzit.

Oshënar Minai

Zoti nuk deshi të më privonte nga lutja e një ati oshënar, prandaj dhe një javë para se të largohesha nga ai vend i shenjtë, thirri afër tij një burrë të mrekullueshëm të quajtur Mina, i cili ishte i dyti pas bariut dhe kishte jetuar atje për pesëdhjetë e nëntë vjet, duke kryer të gjitha shërbimet e manastirit.

Ditën e tretë pas fjetjes së oshënarit, pra, kur po kryenim shërbesën përkatëse, papritmas gjithë vendi ku prehej oshënarit u mbush me aromë. Atëherë bariu i madh na lejoi të hapnim varrin e tij dhe pas kësaj të gjithë pamë se nga këmbët e tij të çmuara rridhte mirrë aromatike si prej dy burimesh. Atëherë mësuesi u tha të gjithëve: “Shihni! Ja djersa e punës dhe e mundimeve të tij, të cilat iu blatuan Perëndisë dhe u pranuan vërtet”.

39. Etërit e atij vendi më rrëfyan edhe shumë arritje të tjera të oshënarit të madh Mina, ndër të cilat edhe këtë që vijon:

“Njëherë, pra, eprori deshi të provonte durimin që i kishte dhënë Perëndia Minait. Kur ky shkoi një mbrëmje në qelinë e igumenit, u përkul para tij dhe e pyeti si zakonisht për të marrë udhëzime, por igumeni e la përdhe deri në orën e shërbesës. Vetëm atëherë e bekoj dhe pasi e shau për prirjen për t’u dukur dhe për mosdurimin e tij, e la të ngrihej. Oshënarit e bëri këtë duke ditur se Minai do të duronte me trimëri, prandaj dhe krijoi një skenar për dobinë e të gjithëve”.

Këtë ndodhi e vërtetoi edhe një nxënës i oshënarit Mina, duke thënë për mësuesin e tij: “Më brente kureshtja nëse e kishte zënë gjumi kur ishte i gjunjëzuar para igumenit, por ai më siguroi se duke qenë përdhe kishte thënë përmendsh të gjithë Psaltirin”.

40. Nuk do të harroj ta zbukuroj kurorën e këtij ligjërimi edhe me këtë gur të çmuar: Një herë hapa një bisedë mbi heshtjen me disa nga ata pleq të rrahur në fuqi. Fytyrëqeshur dhe me humor të përzemërt gazmor, më thanë: “Ne, o Atë Joan, si lëndorë që jemi, bëjmë një jetë edhe më lëndore, duke e peshuar dhe vijuar luftën sipas masës së dobësisë sonë. Kështu, mendojmë se është më mirë të luftosh me njerëzit, të cilët herë egërsohen e herë pendohen, sesa të luftosh me demonët, të cilët gjithmonë tërbohen dhe armatosen kundër nesh”.

41. Një tjetër prej etërve të paharrueshëm atje, i cili kishte shumë dashuri të hyjshme për mua dhe afrimitet, më tha me dashamirësi:

“Nëse brenda shpirtit tënd, o urtiplotë, ke vërtet fuqinë e atij që tha se ‘unë mund të bëj gjithçka përmes Krishtit që më përforcon’,²⁰ nëse Shpirti i Shenjtë ka zbritur mbi ty me vesën e qashtërsisë, ashtu si mbi Virgjëreshën, nëse fuqia e më të Lartit të ka mbuluar me durim,²¹ atëherë ngjeshe në ijë si burrë (si Krishti Perëndia) brezin e bindjes dhe duke u ngritur nga gostia e heshtjes, laj këmbët e vëllezërve me frymë të dërrmuar, ose më mirë, përbaltu nga këmbët e vëllazërisë me vullnet përulësie.

Në derën e zemrës sate vur derëtarë të rreptë dhe të pagjumë. Përmbaje mendjen e papërmbajtur në trupin e shpërqendruar. Ushtro qetësinë mendore, edhe kur gjymtyrët lëvizin dhe punojnë. Dhe më e çuditshmja nga të gjitha, bëhu shpirt i patrembur në mes të trazirave. Vuri fre gjuhës, e cila tërbohet të kërcejë në kundërshtime. Lufto me këtë zonjë “shtatëdhjetë herë shtatë”²² në ditë.

Mbërtheje mendjen në shpirt si druri në kryq, ashtu si kudhra kur rrihet nga goditjet e njëpasnjëshme të çekanit, në mënyrë që kur të tallet, të shahet, të shpotitet dhe t’i bëhen padrejtësi, të mos dëmtohet fare a të kriset, por të mbetet krejt e pacenuar dhe e paepur. Zhvishu nga vullneti si nga rroba e turpits dhe futu në fushëbetë të zhveshur nga vullneti. Ngjeshe parzmoren e besimit, edhe pse kjo është diçka e rrallë dhe e vështirë, dhe mos e ler të prishet a të lëndohet nga mosbesimi ndaj stërvitësit tënd.

Me frerin e maturisë përmbahu në prekje, e cila ngre krye pa drojë. Duke menduar vdekjen, vuru fre syve, të cilët duan të kundrojnë çdo çast epërsinë dhe bukurinë trupore. Kontrollloje mendjen, e cila është e dhënë pas shqetësimeve të veta dhe gjykon vëllain në shkujdesje, duke dhënë me çiltërsi ndaj të afërmit gjithë dashurinë dhe dhembshurinë.

Në këtë mënyrë, o atë i shtrenjtë, nëse brenda bashkësisë kemi dashuri për njëri-tjetrin, atëherë të gjithë do ta dinë se jemi vërtet nxënës të Krishtit.²³

²⁰ Filipianëve 4:13.

²¹ Lluka 1:35.

²² Shprehja “shtatëdhjetë herë shtatë” rrjedh nga Mateu 18:21-22, e cila do të thotë “gjithmonë”. Numri 70x7 doli si rrjedhojë e pyetjes që Pjetri i bëri Krishtit, në vargun 21 më sipër: “Zot, sa herë duhet ta fal vëllain që mëkaton kundë meje? Deri në shtatë herë?”. Dhe përgjigjja e Krishtit ishte: “Jo deri në shtatë herë, por deri në shtatëdhjetë herë shtatë”, gjë që do të thotë shumë e shumë herë, pa mbarim, domethënë gjithmonë. Në Dhjatën e Re të vitit 1827 përkthehet si “ngjera mbë shtatëdhjetë herë nga shtatë”, ndërsa në Dhiatën e Re të Kristoforidhit përkthehet “Deri mbë shtatë-herë ka shtatë-dhetë” (gegërisht, 1872) dhe “gjer mbë shtatë-dhjetë herë nga shtatë” (toskërisht, 1879). Në shumicën e përkthimeve të sotme jepet si “deri në shtatëdhjetë herë shtatë”.

²³ Joani 13:35 (Të gjithë do t’ju njohin që jeni dishepujt e mi, nëse keni dashuri për njëri-tjetrin).

“Eja, eja, më thoshte prapë miku i mirë, eja të jetosh me ne. Pije talljen çdo orë si ujë të gjallë. Edhe Davidi, pasi provoi të gjitha gjërat e këndshme që ekzistojnë nën qiell, së fundmi tha i çuditur: “E pra, cila është më e mira dhe më e këndshmeja? Asgjë tjetër, sesa kur vëllezërit banojnë së bashku”.²⁴

Nëse nuk jemi denjuar ende për të mirën e një durimi dhe bindjeje të tillë, atëherë është më mirë për ne që, pasi të jemi ndërgjegjësuar për dobësinë tonë, të vetmohemi dhe të rrimë larg stërvitores, duke lumëruar luftëtarët dhe duke i uruar atyre durim.

Unë u munda nga fjalët e atit të mirë dhe mësuesit të shkëlqyeshëm, i cili më kundërshtoi në një mënyrë ungjillore dhe profetike, ose më mirë miqësore, dhe pa ngurrim e nderova me vendin e parë në bindjen e lumur.

42. Tani që kujtova edhe një virtyt tjetër të vyer të atyre etërve të lumur, i tillë sikur vinte nga parajsja, përsëri do t’ju parashtroj fjalët e mia pa bukuri, të padobishme dhe gjembaçe.

Qëlloi që kur ne ishim në lutje, bariu i lumur vuri re se disa vëllezër vazhdonin të bisedonin me njëri-tjetrin: I vuri ata për një javë të tërë të qëndronin para kishës dhe i urdhëroi të bënin përkulje para të gjithëve sa hynin e dilnin. Më e çuditshmja ishte se ata ishin klerikë dhe konkretisht priftërinj.

43. Kur pashë një prej vëllezërve që ndiqte psalmodinë me një ndjenjë më të përzemërt se të tjerët dhe madje në fillim të himneve dukej nga lëvizjet dhe ndryshimet e fytyrës sikur po fliste me dikë, e pyeta të lumurin për të më shpjeguar domethënien e kësaj. Dhe duke ditur se ajo që ishte për dobinë time nuk duhet të fshihej, ai më tha: “E kam bërë zakon, o Atë Joan, që në fillim të mbledh mendimet, mendjen, së bashku me shpirtin dhe kur i ftoj, iu thërras: Ejani, le t’i falemi dhe t’i biem ndër këmbë vetë Krishtit mbret dhe Perëndisë tonë”.²⁵

44. Duke këqyrur e vëzhguar gjellëbërësin, ja se ç’më kapi syri: mbante të varur në brez një defter të vogël dhe, siç më tha vetë, shkruante atje mendimet e tij²⁶ çdo ditë. Pastaj ia tregonte të gjitha bariut. Dhe jo vetëm ai, por pashë edhe shumë të

²⁴ Psalmi 132 (133):1 (Ja, sa mirë dhe këndshëm kur vëllezërit banojnë së bashku).

²⁵ Psalmi 94 (95):6.

²⁶ Kur flitet për “mendimet” (λογισμοί) në Shkallë, nuk bëhet fjalë për përsiatjet dhe meditimet, por për shtysat këmbëngulëse nga brenda, mendimet e këqija që bluan truri vazhdimisht, të cilat mund të jenë edhe djallëzore. Bariu i shquan, i zbardh dhe i ndan mendimet e ushtruesit, në ato që ndihmojnë dhe në ato që dëmtojnë shpirtin.

tjerë atje të bënin të njëjtën gjë. Me sa dëgjova, edhe kjo ishte porosi e të madhit.

45. Një herë bariu dëboi një nga vëllezërit, i cili ky shpifi kundër të afërmit, duke e quajtur llafazan dhe thashethemexhi. Mirëpo i dëbuari qëndronte me durim para portës së manastirit për një javë të tërë, ku përgjerohej që t'i lejohej hyrja, duke kërkuar ndjesë. Kur shpirtdashësi e mësoi këtë, pyeti për të mësuar më tepër dhe kur dëgjoi se vëllai nuk kishte ngrënë asgjë për më shumë se gjashtë ditë, i tha: “Nëse do vërtet që të jetosh në manastir, do të të pranoj në rangun e të penduarve”. Dhe kur i penduari e pranoi këtë me gëzim, bariu urdhëroi që ta çonin në një manastir të posaçëm, për ata që mbanin zi për rëniet e tyre, ashtu siç u bë.

Meqenëse kujtuam manastirin e lartpërmendur, le të flasim për të shkurtimisht.

Një milje larg manastirit të madh ishte një vend i vrazhdë, i quajtur Burg, ku nuk shihje kurrë tym dhe nuk kishte as verë, as vaj në ushqim dhe asgjë tjetër, përveç bukës dhe pak perimeve. Këtu bariu kyçte pa të drejtë daljeje ata që kishin rënë në mëkate të mëdha pas hyrjes në vëllazëri. Nuk ishin bashkë, por veç e veç, ose e shumta dy vetë për qeli, derisa Zoti ta siguronte bariun për secilin prej tyre. Iu kishte caktuar një mbikëqyrës të madh, të quajtur Isak, i cili mëtonte me përgjegjësi atyre lutje pothuaj të pandërprerë. Për t'i shkundur nga plogështia iu jepte shumë gjethe palmash.²⁷

Kjo ishte jeta, rendi dhe sjellja e atyre që kërkojnë vërtet të shquajnë fytyrën e Perëndisë së Jakobit.²⁸

46. Admirimi i mundit të shenjtorëve është i mirë; smira ndaj tyre të sjell shpëtim; por të duash të imitosh jetën e tyre menjëherë, është e paarsyeshme dhe e paarritshme.

Kur kafshohemi nga qortimet, le të kujtojmë mëkatet tona, derisa Zoti që sheh luftën tonë, përpjekjet e luftëtarëve të tij, t'i fshijë ato dhe ta shndërrojë në gëzim trishtimin që na kafshon zemrën. Sepse “sa të mëdha ishin hidhërimet në zemrën time, aq të shumta ishin edhe ngushëllimet e tua që ma ngazëllyen shpirtin”.²⁹

Në të njëjtë kohë, le të mos harrojmë atë që i tha Zotit: “Ti, që më dhe shumë trishtime e të këqija, ti do të ma përtëris jetën dhe nga thellësitë e tokës ku rashë, do të më ngresh përsëri”.³⁰

²⁷ Për të bërë shporta dhe për të thurur shtroja.

²⁸ Psalmi 23 (24):6 (E tillë është breznia e atyre që kërkojnë fytyrën e Perëndisë së Jakobit).

²⁹ Psalmi 93 (94):19.

³⁰ Psalmi 70 (71):20.

47. Lum ai që shahet e përçmohet çdo ditë për hir të Perëndisë dhe e mposht veten; ai do të vallëzojë me dëshmorët dhe do të matet me engjëjt.

Lum ai murg që e sheh veten në çdo orë të denjë për çdo çnderim dhe përbuzje.

Lum ai që e vdes vullnetin deri në fund dhe ia lë përkujdesjen e vet mësuesit të tij në Zotin; sepse ai do të qëndrojë në të djathtën e të Kryqëzuarit.

48. Ai që refuzon qortimin, qoftë ky i drejtë a i padrejtë, ai mohon shpëtimin e tij. Ndërsa ai që e pranon atë, qoftë me vështirësi a me lehtësi, së shpejti do të fitojë ndjesën e fajëve të tij.

49. Tregoji Perëndisë shpirtërisht besimin që ke për atin shpirtëror dhe sinqerisht dashurinë tënde për të. Dhe Ai do t'ia kumtojë atij me mënyra të panjohura, kështu që edhe ati të jetë i lidhur njësoj me ty, në mirësi dhe në afrimetet.

Ai që zbulon çdo gjarpër, tregon se ka besim të spikatshëm; ndërsa ai që i fsheh ato (fajet), endet në vise pa rrugë.

Njeriu e mëson se sa dhembshuri vëllazërore dhe sa dashuri të mirëfilltë ka, atëherë kur vajton për mëkatet e vëllait të tij dhe gëzohet me përparimin dhe dhuntitë e atij.

50. Ai që në biseda dëshiron të imponojë fjalën e vet, edhe nëse thotë të vërtetën, le të dijë se vuan nga sëmundja e djallit. Dhe nëse sillet kështu vetëm kur bisedon me ata që janë të barabartë me të, atëherë ndoshta shërohet nga qortimi i eprorëve. Por nëse e bën këtë edhe me ata që janë më të mëdhenj dhe më të urtë se ai, atëherë nga ana njerëzore sëmundja e tij është e pashërueshme.

51. Ai që nuk nënshtrohet dot kur flet, padyshim që nuk e bën dot këtë as kur vepron. Sepse ai që është i pabesë në pak,³¹ edhe në vepra nuk epret dot, prandaj dhe mundohet kot, sepse nuk merr asgjë nga bindja e hirshme, përveç fajit që i sjell vetes.

52. Nëse dikush ka fituar ndërgjegje krejt të pastër për bindjen e tij ndaj atit shpirtëror, ai atëherë e pret vdekjen çdo ditë dhe pa frikë sikur të ishte gjumë, ose më mirë jetë, duke qenë më se i sigurt se në kohën e ndarjes jo ai, por eprori do të japë llogari.

³¹ Luka 16:10 (Kush është besnik në pak, është besnik edhe në shumë e kush është i pandershëm në pak, është i pandershëm edhe në shumë).

53. Nëse dikush merr përsipër pa shtrëngim një detyrë shërbimi për hir të Zotit nga ati dhe gjatë kryerjes së saj pëson një dështim, ai nuk duhet t'ia hedhë fajin dhënësit të armës, por marrësit të saj. Sepse, ndërsa e mori armën për të luftuar armikun, ai e ktheu atë kundër zemrës së vet. Nga ana tjetër, nëse ai e shtrëngoi veten për hir të Zotit duke e pranuar shërbimin, edhe pse ia shpjegoi më parë dobësinë e vet atij që ia dha detyrën, atëherë pastë guxim; edhe nëse ra, ai nuk ka vdekur.
54. Më doli nga mendja, o miq, të vë para jush edhe këtë bukë të ëmbël të virtytit. Pashë atje njerëz të bindur në Zotin, të cilët e ushtronin veten në fyerje duke u çnderuar për hir të Perëndisë. Në këtë mënyrë përgatiteshin të duronin fyerjet së jashtmi, që mos trazoheshin nga poshtërimi i tyre.
55. Shpirti që është mësuar të rrëfehët, mbahet si me fre dhe nuk mëkaton. Ndërsa ato që nuk i rrëfejmë, vazhdojmë t'i bëjmë pa drojë si në errësi.
56. Kur eprori mungon dhe ne sjellim parasysh fytyrën e tij, duke e pandehur si të pranishëm dhe shmangim çdo takim, ose fjalë, ose ushqim, ose gjumë, ose gjithçka tjetër që ne mendojmë se atij nuk do t'i pëlqente, atëherë kemi mësuar vërtet bindje të mirëfilltë. Fëmijët e rremë gëzohen në mungesën e mësuesit, ndërsa ata që janë të vërtetë, e përjetojnë këtë mungesë si humbje.
57. Një herë pyeta një nga vetmitarët më të sprovuar, duke iu lutur të më tregonte se si mund të përftohet përulësia prej bindjes. Dhe ai tha: “I binduri mirënjohës, edhe nëse ringjall të vdekur, edhe nëse përfton dhuntinë e lotëve dhe çlirimin prej luftrave demonjake, ai mendon gjithmonë se këtë e bëri urata e atit të tij shpirtëror. Në këtë mënyrë, ai mbetet i huaj dhe i jashtëm prej një hamendësimi të kotë. Sepse, si mund të mburret për diçka që u arrit me ndihmën e dikujt tjetër, siç e pranon edhe vetë ai, dhe jo me përpjekjen e vet?”
58. Sa u thanë më sipër nuk kanë lidhje me eremitin³². Kryelartësia ushtron të drejta mbi të, duke i imponuar bindjen se arritjet e tij janë fryt i mundit të vet.
59. Ai që jeton në bindje fiton mbi dy kurthe dhe mbetet gjithmonë rob i bindur i Krishtit.

Kurthi i parë

³² Greqisht: ἡσυχαστής - hesikast (qetësor). Është murgu që ushtrohet në qetësi dhe në heshtje. Mund të ushtrohet vetëm, me një a dy murgj të tjerë, ose në bashkësi. Ndërsa eremiti (ἐρημίτης) është “banori” i shkretëtirës (ἐρημος), i cili jeton fill vetëm në një vend të shkretë. Strehë e tij mund të jetë në pyll, në mal, a në shpellë. Fjala shqip “eremit” duhet të jetë e vonë, sepse vetë fjala greke “ἐρημίτης” është e huazuar në greqishten e sotme nga frëngjishtja: “ermite”.

60. Demoni përleshet me të bindurit, herë për t'i përlyer me ndotje, herë për t'i bërë ata zemërashpër, herë duke i trazuar më shumë se zakonisht, për t'i hedhur në zemërim, ose duke i bërë të thatë dhe pa fryt, më përtacë në lutje, të përgjumur dhe të errësuar. Djalli e bën këtë për t'i shkëputur nga ushtrimi, duke i bërë të mendojnë se jo vetëm që nuk kanë përfituar dobi nga bindja, por madje kanë mbetur prapa. Ai nuk u jep hapësirë të kuptojnë se shumë herë të mirat që ne kujtojmë se kemi, përkujdesja hyjnore na i heq, gjë që na çon në një përlulesi më të thellë.

61. Mashtruesi i sipërpërmendur u rrëzua shumë herë nëpërmjet durimit. Pastaj, "ndërsa ai ishte ende duke folur, një engjëll tjetër qëndroi atje",³³ duke u përpyetur pas pak për t'ju mashtruar në një mënyrë tjetër.

Kurthi i dytë

62. Kam njohur njerëz të bindjes, të cilët nën mburojën e atit shpirtëror u bënë shpresëtarë dhe të përlulur, të butë, të përkorë, të zellshëm, të çliruar nga lufta dhe të zjarrtë. Atëherë ia behën demonët dhe iu mbollën mendimin se tashmë ata ishin të aftë për t'u ushtruar në heshtje dhe qetësi, se qenqeshin të denjë për këtë arritje të përkryer, e cila do t'i fuqizonte dhe do t'i çlironte nga pasionet. Kështu u mashtruan dhe u larguan dhe dolën nga porti në det të hapur, atje ku i pushtoi stuhia dhe duke mos pasur timonier në lundrim, u rrezikuan keq të mjerët për t'u mbytur në ujërat e ndotura dhe të hidhura.

63. Deti duhet të trazohet dhe të egërsohet, për të flakur pastaj sërish në breg mbeturinat, plehërat, barërat dhe çdo kalbësirë që është derdhur brenda tij nga lumenjtë e pasioneve. Le të kundrojmë dhe do të këqyrim se pas stuhisë në det, mbizotëron një qetësi e thellë.

64. Ai që është herë i bindur dhe herë i pabindur ndaj atit, ngjan me njeriun që hedh në syrin e tij herë lëng mjekues e herë gëlqere. Sepse tha: "Nëse njëri ndërton

³³ Fjalë të cituara nga Jobi 1:16-18:

"Ai ishte duke folur ende, kur arriti një tjetër dhe tha: "Zjarri i Perëndisë ra nga qielli, zuri delet dhe shërbëtorët dhe i ka përrpirë. Vetëm unë shpëtova për të ardhur të ta them".

Ai ishte duke folur, ende, kur arriti një tjetër dhe tha: "Kaldeasit kanë formuar tri banda, u sulën mbi devetë dhe i morën me vete, vranë me shtatë shërbëtorët. Vetëm unë shpëtova për të ardhur të ta them".

Ai ishte duke folur, ende, kur arriti një tjetër dhe tha: "Bijtë e tu dhe bijat e tua ishin duke ngrënë dhe duke pirë verë në shtëpinë e vëllait të tyre më të madh...".

dhe tjetri rrënon, çfarë dobie ka, përveç mundimit”?³⁴

65. Mos u mashtro nga fryma e mendjemadhësisë, o bir i bindur i Zotit, duke i rrëfyer mësuesit fajet e tua sikur të ishin të dikujt tjetër. Nuk mund të çlirohesh nga turpi duke iu shmangur turpit. Shpesh demonët e kanë zakon të na bëjnë që të mos rrëfehemi, ose ta bëjmë sikur rrëfejme mëkatet e dikujt tjetër, ose për mëkatin tonë të bëjmë shkaktarë të tjerët, duke ua hedhur fajin atyre. Zbuloja plagën mjekut dhe mos ki turp: I imi është lëndimi, o atë, e imja është plaga, e shkaktuar nga plogështia ime dhe prej askujt tjetër. Askush nuk është shkaktar për këtë: as njeri, as frymë, as trup, as kurrgjë tjetër, por vetëm shkujdesja ime.
66. Në rrëfim bëhu si i dënuar, si në pamje ashtu edhe në mendim. Mbajti sytë përdhe dhe nëse është e mundshme, lagi me lot këmbët e gjykuesit dhe mjekut, sikur të ishin të Krishtit.
67. Nëse të gjitha varen nga shprehia dhe vijojnë prej saj, kjo është më shumë e vërtetë edhe për të mirat, të cilat madje kanë Perëndinë si bashkëveprues të madh.
68. Nuk do të mundohesh për shumë vjet, o bir, të gjesh brenda teje prehjen e lumur, nëse në fillim dorëzohesh me gjithë shpirt në poshtërime.
69. Mos e zhvlerëso, por bëje rrëfimin para ndihmësit të Perëndisë me zemër të dërmuar, sikur të ishte para Tij. Kam parë disa të dënuar, të cilët me pamje mjerane, me rrëfim shpërthyes dhe me përgjërime, e zbutën vrazhdësinë e gjykuesit dhe e shndërruan zemërimin e tij në përdëllim. Prandaj dhe Joan pararendësi iu kërkoi rrëfimin para pagëzimit atyre që erdhën pranë tij, jo se i duhej kjo pagëzorit, por sepse pikësynimi ishte shpëtimi i tyre.
70. Le të mos befasohemi nëse edhe pas rrëfimit luftohemi, sepse është më mirë të luftosh me përlyerjet,³⁵ sesa me mendjemadhësinë.
71. Mos u josh dhe mos u rrëmbe nga rrëfimet e etërve vetmitarë dhe eremitë. Ti po marshon në ushtrinë e Dëshmorit të Parë, prandaj edhe nëse rrëzohesh, mos u tërhiq nga fusha e ndeshjes. Në këtë pikë kemi nevojë më shumë se kurrë për

³⁴ Urtësia e Sirakut 34:23. Shën Joani e citon si “Εἷς γὰρ, φησὶν, οἰκοδομῶν, καὶ εἷς καταλύων, τί ὠφέλησεν, ἀλλ’ ἢ κόπους;”, ndërsa në variantin e kanonit të sotëm biblik është: “εἷς οἰκοδομῶν, καὶ εἷς καθαιρῶν· τί ὠφέλησαν πλεῖον ἢ κόπους;” (Dhjata e Vjetër greqisht, përkthimi i të 70-ve; “Septuagint”).

³⁵ “Përlyerje”: Në përkthime të tjera (anglisht dhe greqishte e re), kjo fjalë jepet si “mendime”, por këtu fjala greqisht është “μολυσμοῖς”, sipas tekstit Rader të Shkallës greqisht, dhe jo “λογισμοῖς”, siç është në variante të tjera të origjinalit greqisht. Ndryshimi është kritik, sepse “përlyerje” përfshin edhe veprime, jo thjesht mendime të këqija. Atëherë vargu më sipër do të thotë: Nëse dikush bie në mëkat mbas rrëfimit, nuk duhet të çoroditet dhe të humbasë shpresën, por duhet të vazhdojë luftën drejt përsosjes.

mjekun. Ai që pengohet dhe godet këmbën në gur kur ka ndihmë, sigurisht që nëse nuk kishte ndihmë jo vetëm që do të rrezohej, por edhe do të vdiste.

72. Kur ligështohemi demonët ia behin me vrap dhe kapin një shkas të arsyeshëm, ose më saktë të paarsyeshëm, duke na nxitur të përqafojmë jetën e heshtjes dhe të qetësisë. Qëllimi i armiqve tanë është të na shtojnë plagë kur ne jemi të lënduar.

73. Kur një mjek thotë se nuk mundet të të ndihmojë, atëherë duhet të shkosh te një tjetër, sepse rrallë shërohen njerëzit pa mjek. Çdo anije me komandant të sprovuar mund të rrezikohet nga mbytja, por anija pa komandant fare do të humbiste e tëra. Kush vallë mendon se mund ta kundërshtojë këtë?

74. Nga bindja vjen përlësia dhe nga përlësia vjen çlirimi nga pasionet, sepse “Zoti na kujtoi në përlësinë tonë dhe na çliroi nga armiqtë tanë”,³⁶ prandaj dhe asgjë nuk na pengon të themi se nga bindja vjen çlirimi nga pasionet, nëpërmjet të cilit përsoset përlësia. Kjo e fundit i paraprin atij ashtu si Moisiu Ligjit; bija e përsos nënën, ashtu si Maria sinagogën.

75. Ata të sëmurë që pasi trajtohen nga një mjek, shohin dobi prej tij, por pastaj e braktisin atë, pa u shëruar plotësisht, duke zgjedhur dikë tjetër, meritojnë çdo dënim nga Perëndia.

Mos ik nga dora e atij që të ka sjellë te Zoti dhe në jetën tënde nuk duhet të respektosh dikë tjetër më shumë se atë.

76. Kur një ushtar i pasprovuar largohet nga radhët e ushtrisë për të luftuar fill i vetëm, nuk ka siguri. E pra, nuk është pa rrezik edhe për murgun pa përvojë dhe pa stërvitje të madhe në pasionet shpirtërore, që të veçohet në jetën e qetësisë. Njëri kërcënohet nga ana trupore, ndërsa tjetri nga ajo shpirtërore. Shkrimi thotë se “dy vlejné më tepër se një”,³⁷ gjë që do të thotë se është më mirë për birin që të jetë me të atin dhe me fuqinë e Shpirtit të Shenjtë të luftojë prirjet e tij.

77. Ai që privon të verbërin nga udhërrëfyesi, grigjën nga bariu, endacakun nga udhëzuesi, fëmijën nga babai i vet, të sëmurin nga mjeku, anijen nga komandanti, ai shkakton rreziqe në të dy krahët. Dhe ai që përpiqet të përleshet me frymët i pandihmuar, vritet prej tyre.

78. Ata që hyjnë për herë të parë në shërimore, le të vënë gishtin atje ku kanë dhembjet dhe ata që hyjnë në bindje, le të tregojnë përlësinë e tyre. Lehtësimi i dhembjeve është shenja e vërtetë e shëndetit për të parët, ashtu si vetëdënimi

³⁶ Psalmi 135 (136): 23-24.

³⁷ Kishtari 4:9.

është për të dytët; nuk ka dëshmi tjetër më të dukshme.

79. Qoftë ndërgjegjja jote pasqyrë e bindjes sate dhe kjo mjafton.

80. Ata që ushtrohen të bindur ndaj atit në qetësi, kanë kundërshtarë vetëm demonët. Ndërsa ata që ushtrohen në bashkësi, luftojnë si me demonët ashtu edhe me njerëzit. Të parët i ruajnë urdhërimet më rreptësisht, sepse janë gjithnjë nën sytë e mësimitdhënësit, ndërsa të dytët shumë herë i shkelin ato në një farë mase, për shkak të mungesës së tij. Sidoqoftë, ata që bëhen zelltarë dhe punëtorë, me këmbëngulje dhe durim do t'i plotësojnë mungesat dhe do të fitojnë kurora të dyfishta.

81. Le të jemi syçelët dhe ta ruajmë veten me çdo kujdes. Sepse kur porti është plot me anije, është e lehtë që ato të përplasen me njëra-tjetrën, sidomos nëse kanë dëmtime të padukshme nga brerja e krimbit të zemërimit.

82. Le të ushtrojmë heshtje të skajshme dhe padije në prani të eprorit, sepse burri i heshtur është bir i filozofisë, gjithmonë duke nxënë dije të shumtë.

83. Pashë një murg tek i rrëmbeu fjalën nga goja eprorit dhe u dëshpërova për bindjen e tij, sepse e pashë të përfitonte prej saj krenari dhe jo përulësi.

84. Le të rrimë zgjuar dhe syçelët më shpirt, le të kujdesemi me këmbëngulje, le të ruhem duke vërejtur se kur dhe si duhet të parapëlqehet shërbimi mbi lutjen. Sepse nuk mund t'i bësh të gjitha gjithmonë.

85. Vëzhgo veten kur ndodhesh në prani të vëllezërve dhe në çdo rrethanë mos u nxito të dukesh si më i drejtë e me gjëra të tepërta. Sepse kështu punon dy të këqija: nga njëra anë i trazon ata me zellin e rremë dhe të shtirur që ke, ndërsa nga ana tjetër shkakton në vetvete mendjelartësi të madhe.

86. Bëhu i zellshëm në shpirt, por pa e treguar fare në pamjen e jashtme, as në trajtë, as me fjalë dhe as me mënyra tërthore; kjo arrihet vetëm kur pushon së rrëzuari fqinjin tënd. Por nëse je ende i prirur për këtë ves, bëhu i njëjtë me vëllezërit e tu, në mënyrë që të mos ndryshosh prej tyre për shkak të mendjemadhësisë sate.

87. Pashë një nxënës të papërvojë, i cili mburrej para disa njerëzve për arritjet e mësuesit të tij, duke pandehur se do të pispillosej me lavdi nga gruri i tjetrit, por në vend të kësaj u turpërua, se të gjithë e pyetën: "Atëherë, si është e mundur që një pemë e mirë nxorri një degë pa fryt"?

88. Nuk tregohemi të duruar vetëm kur vuajmë me trimëri nga poshtërimet e atit, por kur nëpërkëmbemi dhe lëndohemi nga çdo njeri. Sepse atin e durojmë qoftë nga droja,

qoftë nga detyrimi.

89. Pije me dëshirë poshtërimin nga çdo njeri sikur të ishte uji i jetës, i cili kërkon të të shuajë etjen dhe të të dëlirë nga epshet. Sepse atëherë do të agojë një qashtërsi e thellë në shpirtin tënd dhe drita e Perëndisë nuk do të mungojë nga zemra jote.
90. Askush nuk duhet të mburret në mendjen e tij kur sheh se anëtarët e vëllazërisë janë të kënaqur prej tij, sepse kusarët i ka përreth. Kujto kujtesën që thotë: “Kur të bëni të gjitha ato që ju kanë urdhëruar, thoni se jemi shërbëtorë të padobishëm, se atë që kishim për detyrë të bënim, e kemi kryer”.³⁸ Gjykimin mbi mundin tonë do ta mësojmë në kohën e vdekjes sonë.
91. Manastiri me jetë të përbashkët është si një qiell tokësor. Prandaj, ashtu si engjëjt që i shërbejnë Zotit, njësoj duhet ta bëjmë që të rrahë edhe zemrën tonë. Ndonjëherë ata që ndodhen në këtë qiell kanë zemra si prej guri. Ndonjëherë përsëri, nga ana tjetër, këta ngushëllohen nëpërmjet dehjes hyjnore, në mënyrë që të shmangin vetëpëlqimin dhe mendjemadhësinë, si dhe të lehtësohen me anë të lotëve nga mundimet.
92. Pak zjarr mund të zbutë një copë të madhe dylli. Po kështu edhe një çnderim i vogël shumë herë ka fuqi të zbutë, të ëmbëlsojë dhe të fshijë befasisht gjithë egërsinë, pandjesinë dhe ashpërsinë e zemrës sonë.
93. Një herë pashë dy vetë që ishin ulur fshehtas dhe dëgjonin rënkimet e luftëtarëve e vëzhgonin mundimet e tyre. Por njëri e bënte këtë për t’u bërë zelltar si ata, ndërsa tjetri priste rastin për t’u ngritur dhe për t’i tallur haptas, që të ndërpriste kështu punëtorin nga vepra e mirë.
94. Mos u bën çuditërisht i heshtur, duke shkaktuar trazim dhe hidhërim te të tjerët, as i mefshtë në mënyra dhe në ecje kur të urdhërojnë të nxitosh. Përndryshe, do të bëhesh më i keq se të kapërthyerit dhe kryengritësit.

Kam parë shumë herë gjëra të tilla, siç thotë Jobi,³⁹ shpirtra që lëngojnë nga mefshtësia e karakterit, por ndonjëherë edhe nga shkathtësia e tepruar. Dhe u mahnita nga larmia e së keqes.

95. Ai që ushtrohet në bashkësi, nuk mund të përfitojë aq shumë nga psalja, sesa nga lutja; sepse pështjellimi zanor në të kënduar sjell shkëputje dhe pengon kuptimin e himneve.

³⁸ Luka 17:10.

³⁹ Jobi 1:13 (Ja, tërë këtë syri im e pa dhe veshi im e dëgjoi dhe e kuptoi).

96. Lufto pa pushim të përqendrohesh dhe mos i lejo mendimet të të shpërndahen. Atyre që ushtrohen në bindje, Perëndia nuk iu kërkon lutje që është krejt e pashkëputur. Mos u ligështoh kur mendimet të vidhen, por qetësohu dhe thirri mendjes vazhdimisht. Vetëm engjëjt nuk shpërqendrohen.⁴⁰
97. Ai që është zotuar fshehtas të mos largohet nga ndeshja deri në frymën e fundit, edhe pas një mijë vdekjeve, të trupit dhe të shpirtit, një vetmitar i tillë, pra, nuk tërhiqet në asnjë mënyrë dhe nuk bie lehtë në betejë. Përkundrazi, gjërat që shkaktojnë gjithmonë trazira dhe fatkeqësi janë ngurrimi i zemrës dhe mosbesimi ndaj vendit. Ata që shpërngulen lehtë nga një vend në tjetrin janë krejt të papjekur, sepse asgjë nuk ndikon kaq shumë në pafrytshmëri, sesa padurimi.
98. Nëse qëllon të hasësh një mjek të panjohur a shërimore, sillu si kalimtar dhe vëzhgo fshehtas përvojën e të gjithë atyre që ndodhen atje. Pasi të ndjesh dobi nga mjekët e shërbyesit dhe të lehtësohesh nga sëmundjet e tua, dhe sidomos nga sëmundja jote e veçantë, domethënë nga barra e krenarisë shpirtërore, atëherë vendos u atje; shite veten me arin e përlësisë dhe nënshkruaje dorëshkrimin e marrëveshjes së bindjes me letrat e shërbimit dhe me engjëjt si dëshmitarë.
- Pastaj grise dhe zhduke në praninë e tyre letrën e vullnetit tënd. Nëse endesh nga një vend në tjetrin, atëherë ti shkel marrëveshjen dhe çmimin me të cilin të bleu Krishti. Qoftë vendi i ushtrimit tënd, varr para varrit. Askush nuk del nga varri para ngjalljes së përbashkët; kujtohu se edhe disa prej tyre që dolën, vdiqën. Le t'i përgjërrohemi Zotit që të mos ta pësojmë edhe ne.
99. Kur ata më përtacët ndiejnë se punët janë të rënda, parapëlqejnë të merren me lutje, por kur i urdhërojnë të bëjnë diçka të lehtë, i shmangen lutjes ashtu si zjarrit.
100. Ndodh që një murg e braktis punën për të shpëlodhur një vëlla; me kërkesën e këtij të fundit ai e lë punën e vet. Qëllon që ky mund ta lërë punën edhe nga përtacia. Në raste të tjera, ka murgj që nuk e lënë punën në mes se iu pëlqen të duken, ndërsa të tjerë nuk e lënë nga dëshira për të punuar.
101. Nëse rrëmbehesh dhe hyn në marrëveshje, por ndërkohë sheh se syri i shpirtit nuk ka përparuar, mos vono të largohesh.⁴¹ Vetëm se i sprovuari është kudo i

⁴⁰ Kjo fjali nuk ekziston në disa variante të Shkallës greqisht.

⁴¹ Kjo frazë, “mos vono të largohesh”, në origjinal është “μη παραιτήση την διάταξιν”. Është një nga pikat e errëta përkthimore të Shkallës, me pasoja kritike në interpretim. Folja ka disa kuptime dhe shumica e përkthyesve e japin me kuptimin “mos u largo”, domethënë e kundërta e përkthimit shqip. Në dy botimet më të njohura anglisht përkthehet si “mos kërk (leje) ta lësh (manastirin)”: “do not get leave to quit” (Moore, 1959) dhe “do not seek permission to quit” (Luibheid & Russell, 1982). Përkthimi në greqishten e re është më i saktë, madje i mbitheksuar: “mos ngurro të largohesh”; “μη διστάζεις να την άποχωρισθής”. Fjalja në vijim, e cila fillon me një paralajmërim (πλήν), nuk do të kishte kuptim, nëse murgut i ndalohej ta

sprovuar dhe e kundërta është njësoj vërtetë.

102. Sharjet kanë shkaktuar shumë ndarje në botë, ndërsa në bashkësitë murgjërora llupësia sjell të gjitha rëniet dhe shkeljet. Nëse zotëron zonjën tënde (barkun), çdo vend ushtrimi do të të çojë në çlirimin prej pasioneve.
103. “Zoti që urtëson të verbërit”⁴² hap sytë e të bindurve ndaj virtyteve të mësimdhënësit dhe i verbon ata ndaj të metave të tij, ndërsa urrejtësi i së mirës bën të kundërtën.
104. Le të kemi, o vëllezër, si tregues të bindjes së përsosur atë që quhet argjend i lëngët (zhivë), i cili edhe kur përzihet me lëndë të tjera dhe bie në fund, nuk pëson ndotje nga asgjë.
105. Zelltarët duhet të jenë shumë të vëmendshëm ndaj vetvetes dhe të mos gjykojnë të ngathëtit, sepse do të dënohen më ashpër se ata. Mendoj se kjo është arsyeja pse u përligj Loti. Edhe pse duke jetuar mes të tillëve, duket se nuk i gjykoi ata asnjëherë.
106. Gjithmonë, por sidomos gjatë këndimit të himneve, duhet të jemi të qetë dhe të patrazuar, sepse qëllimi i demonëve është që të na zhbëjnë lutjen duke na pështjelluar.
107. Të shërbesh do të thotë të qëndrosh para njerëzve në trup, ndërsa në mendje të trokasësh në qiell me lutje.
108. Për shpirtin e rishtarit që ushtrohet në bindje, fyerjet, poshtërimet dhe të tjerat si këto, janë si hidhërimi i pelinës; ndërsa fjalët e mira, nderimet dhe lëvdatat ngjajnë me mjaltin, duke e ëmbëlsuar për ta hedhur në çdo pasion kënaqësie. Le të shqyrtojmë natyrën e secilit: të parat pastrojnë të gjitha ndyrësitë e brendshme, ndërsa të dytat shtojnë helmin.
109. Duhet t’iu besojmë pa mëdyshje atyre që kanë marrë përsipër të kujdesen për ne në Zotin, edhe kur na urdhërojnë të bëjmë diçka që na duket sikur është në kundërshtim me shpëtimin tonë. Është pikërisht atëherë kur besimi ynë ndaj tyre sprovohet si në një furrë përulësie. Sepse ky është tipari i besimit më se të vërtetë, kur u bindemi eprorëve tanë pa ngurrim, edhe kur shohim të kundërtën e asaj që kishim shpresuar të bëhej.

braktisë manastirin, kur e sheh se nuk është vendi i përshtatshëm për përsosjen e tij. Me këtë përjasje, pra, përkthimi shqip pajtohet me atë në greqishten e re. Kjo pajtohet edhe me doktrinën e vullnetit të lirë.

⁴² Psalmi 145 (146):8.

110. Nga bindja vjen përlësia, siç e thamë më sipër. Nga përlësia vjen aftësia për të dalluar, siç e filozofoi në mënyrën më të bukur dhe më të epërme edhe Kasjani i madh, në ligjërimin e tij “Mbi dallimin”.⁴³ Nga aftësia për të dalluar vjen mprehtësia për të parë dhe prej kësaj largpamësia.

E kush vallë nuk do të vraponte në këtë garë të bukur të bindjes, kur sheh se sa bekime të tilla janë përgatitur para tij? Ishte pikërisht ky virtyt i madh i bindjes, për të cilin psalmisti i mirë tha: “Prej mirësisë sate, o Perëndi, ti përgatite praninë tënde brenda zemrës së të bindurit të varfër”.⁴⁴

111. Mos harro gjatë gjithë jetës atë luftëtarin e madh, i cili për tetëmbëdhjetë vjet plot nuk dëgjoi asnjëherë me veshët e jashtëm urimin e eprorit “u shpëtofs”, sepse çdo ditë dëgjonte me veshët e brendshëm Zotin që i thoshte jo thjesht “u shpëtofs” (një shprehje kjo dëshirore dhe e paqartë), por “u shpëtove”, gjë që ka kuptim përfundimtar dhe të sigurt.⁴⁵

112. Mashtrojnë veten ata murgj që, duke vërejtur dashamirësinë dhe butësinë e eprorit, kërkojnë udhëzime në përputhje me dëshirat e tyre. Le ta dinë se kur e arrijnë këtë, ata humbasin plotësisht kurorën e rrëfimitarit. Sepse bindja është tëhuajtje nga shtirësia dhe vullneti vetjak.

113. Njëherë një murgj mori një urdhër, por kur pa se eprori ia dha me paramendim, se zbatimi i kësaj pune nuk do t’i jepte kënaqësi, nuk e kreu atë. Ndërsa një tjetër e përmbushi detyrën pa ngurrim, edhe pse e ndjeu paramendimin e urdhrorit. Ajo që duhet shqyrtuar është se cili prej të tyre veprroi më me besëmirësi.

114. Është e pamundshme që djalli të veprojë në kundërshtim me vullnetin e vet. Le të të bindin për këtë ata që bëjnë një jetë të shkujdesur; ata që stërviten në shkretëtirë, si edhe ata në bashkësi. Kur na bëhet luftë që të largohemi nga vendi i stërvitjes, kjo është dëshmia e jetës sonë të hyjpellqyer atje, sepse lufta që na bëhet është shenjë e luftës që bëjmë edhe ne.

Akaqi

⁴³ Bëhet fjalë për tekstin me titull të plotë “Kumtesa e dytë me Atë Moisiun, mbi dallimin”, ku Joan Kasjani shkruan: “Atëherë Atë Moisiu tha: ‘Dallimi i vërtetë nuk mund të arrihet, përveçse me përlësinë e vërtetë’”. Shën Joan Kasjani lindi rreth vitit 360 në Skithinë e Vogël (Dobrogea, Rumania e sotme) dhe vdiq rreth vitit 435 në Massilia, Gaul (Marseille, Franca e sotme). Fillori të shkruajë vetëm në moshën 60-vjeçare, me kërkesën e një peshkopi, duke lënë vepra të rëndësishme asketike dhe monastike. Shkroi latinisht, por librat e tij u përkthyen shpejt në greqishte, gjë që dëshmon se murgjit lindorë e njihnin dhe e pranonin Joan Kasjanin si njërin prej tyre.

⁴⁴ Shih Psalmin 67 (68):10.

⁴⁵ Murgu i lëvdur është Joan Tibeu (Thiveotis), i binduri i Atë Amoit, siç e gjejmë në antologjinë greqisht “Jerontikon” (Pleqërore), botuar nga P. Pasku, si dhe në botimin anglisht “The Sayings of the Desert Fathers” (Fjalë të urta nga etërit e shkretëtirës).

115. Nuk do të bëhem fshehës i padrejtë dhe as lakmues çnjerëzor, duke heshtur ndaj jush për atë që goja nuk duhet të pushojë.

Miku im, i madhi Joan Savaiti, më tregoi gjëra që ia vlen të dëgjohen, se ai ishte burrë i shkëputur nga pasionet dhe i pastër nga të gjitha gënjeshttrat, fjalët dhe veprat e liga, siç e di edhe vetë nga përvoja jote, o oshënar! Ja se ç'më rrëfeu:

Në manastirin tim në Azi (sepse nga andej ishte i drejti), ishte një plak jashtëzakonisht i shkujdesur dhe i shfrenuar. Këtë nuk e them për ta gjykuar, por thjesht për të thënë të vërtetën. Nuk e di se si, por ky gjeti një nxënës të ri në moshë që quhej Akaq, i cili ishte i thjeshtë në zemër, por i matur në mendime.

Ato që vuajti ky rishtar nga plaku janë ndoshta të pabesueshme për shumicën e njerëzve. Plaku e torturonte përditë jo vetëm me fyerje dhe poshtërime, por edhe me rrahje. Durimi i tij, veçse, nuk ishte pa arsye.

Duke e parë çdo ditë më se të sflitur, pra, sikur të ishte rob i shitur, kur qëllonte të takoheshim e pyesja shpesh: “Si je, vëlla Akaq? Si kalove sot?”. Dhe menjëherë ai më tregonte herë një sy të nxirë, herë qafën a kokën e lënduar. Por duke ditur se ai ishte punëtor, unë i thoshja: “Mirë, mirë, duro dhe do fitosh”.

Pasi bëri nëntë vjet nën bindjen e plakut të pamëshirshëm, Akaqi u largua drejt Zotit. Pesë ditë pas varrimit të tij në fjetoren e etërve, eprori i Akaqit shkoi te një plak i madh atje pranë dhe i tha: “O Atë, vëlla Akaqi vdiq”. Sapo e dëgjoi plaku i tha: “Besomë, o plak, nuk e besoj”. Atëherë ai i tha: “Eja e shih”. U ngrit plaku nxitimthi dhe së bashku me eprorin e luftëtarit të lumur shkoi në fjetore. Dhe i bërtiti atij që në vdekje ishte vërtet i gjallë, duke e pyetur sikur rronte: “A vdiqe, vëlla Akaq?”. Dhe i binduri mirënjohës, duke treguar bindje edhe pas vdekjes, iu përgjigj plakut të madh: “Si është e mundshme, o Atë, që të vdesë njeriu që është punëtor i bindjes?”

Atëherë plaku ish-epror i Akaqit u tmerrua dhe ra me fytyrë përdhe i lotuar. Më pas i kërkoi igumenit të lavrës⁴⁶ një qeli afër varrit dhe jetoi atje në pendesë dhe shpresëtar, duke iu thënë etërve gjithmonë se kishte bërë vrasje”.

Më duket se ai që i foli të vdekurit, o Atë Joan, ishte vetë Joani i madh. Ai shpirt i lumur më tregoi edhe një histori tjetër, madje duke e rrëfyer sikur ishte për dikë tjetër, por më vonë munda të mësoj saktësisht se ishte vetë ai.

⁴⁶ Në traditën murgjërë lavra ishte një bashkësi eremitësh, qelitë e të cilëve ndaheshin nga një rrugicë që në greqishte quhet “λούρα” (lavra), nga ku doli dhe emri. Edhe pse nuk kishte rregulla të rrepta për pjesëmarrje të përbashkët në shërbesa, punë, etj., siç ndodh në bashkësitë murgjërë me jetë të përbashkët, lavra kishte për epror një kryemurg me titullin e igumenit.

Joan Savaiti, ose Antioku.

116. Më tha se në të njëjtin manastir në Azi, një rishtar tjetër u nënshtrua si nxënës i një murgu të butë, dashamirës dhe të qetë. Duke parë se plaku e nderonte dhe kujdesej për të, mendoi drejt se kjo ishte dëmtuese për shumë njerëz, prandaj dhe iu lut atij që ta lironte. Përderisa plaku kishte edhe një nxënës tjetër, kjo nuk do t'i sillte trishtim të madh.

U largua, pra, që andej dhe me një letër të eprorit u vendos në një bashkësi murgjërë të Pondit. Natën e parë mbas hyrjes në manastir, pa veten në ëndërr duke dhënë llogari para dikujt. Pasi përfundoi hetimi i tmerrshëm, prapë i mbeti një borxh i madh prej njëqind lirash ari.

Kur u zgjua, pra, e shqyrtoi atë që kishte parë në ëndërr dhe i tha vetes: “Antiok i gjorë (se kështu e kishte emrin)! Vërtet, e kemi shumë të rëndë borxhin”.

Dhe vazhdoi: “Pasi ndenja në bashkësinë murgjërë për tre vjet në bindje të prerë, i poshtëruar dhe i përbuzur nga të gjithë si i huaj (sepse nuk kishte asnjë murg tjetër të huaj atje), pashë në ëndërr dikë që më dha një vërtetim për shlyerjen e dhjetë lirave të borxhit.

Kur u zgjova, pra, dhe e kuptova ëndrrën, thashë: “Vetëm dhjetë? Po pjesën tjetër kur do ta shlyej”? Pastaj thashë me vete: “Antiok i varfër! Ke nevojë për më shumë mundim dhe poshtërim”. Që atëherë fillova të hiqem si i çmendur,⁴⁷ por pa lënë pas dore në asnjë mënyrë të gjitha detyrat e shërbimit. Duke më parë në këtë gjendje dhe gatishmëri, etërit e pamëshirshëm më ngarkonin punët më të rënda të manastirit.

Pasi këmbëngula, pra, me këtë sjellje dhe qëndrim për trembëdhjetë vjet, pashë sërish në ëndërr ata që më ishin shfaqur fillimisht, të cilët më nënshkruan shlyerjen e plotë të borxhit. Kur atëherë etërit e manastirit më mërznisnin me çfarëdo mënyre, unë kujtoja borxhin tim dhe i duroja të gjitha burrërisht”.

Këto, o Atë Joan, më rrëfeu urtiploti Joan, sikur të fliste për dikë tjetër, prandaj dhe e ndryshoi emrin e vet në Antiok, edhe pse ishte vetë ai që me trimërinë e durimit e grisi vërtet dorëshkrimin.

⁴⁷ Fjala greqisht këtu është “ἔξηχος”, me rrënjë fjalën “tingull” (ἦχος), për atë që bërtet e bën zhurmë pa arsye. Nuk është termi i përdorur më vonë “σαλός” (i marrë me Krishtin), domethënë shtirësia e hirshme e marrëzisë, për të tronditur ndërgjegjjen e një njeriu a të një shoqërie, por sidoqoftë bëhet fjalë për të njëjtën prirje spirituale si dhunti, e cila sot njihet vetëm me termin “σαλός”.

117. Le të dëgjojmë tashmë se çfarë dhuntie dallimi fitoi oshënari nga bindja e skajshme. Kur rrinte në manastirin e Shën Savës, mbërritën tre murgj të rinj, të cilët kërkuan të bëhen nxënës të tij. I priti menjëherë, me dashamirësi dhe mikpritje, për t'i shplodhur pas udhëtimit të mundimshëm. Pas tri ditësh, pra, plaku u tha atyre:

“Vëllezër, unë jam i prirur për imoralitet dhe nuk mund të pranoj asnjë prej jush”. Por ata nuk u skandalizuan, sepse ishin në dijeni të punës së plakut. Përderisa iu lutën shumë dhe nuk mundën ta bindnin me asnjë mënyrë, atëherë i ranë në këmbë duke iu përgjyeran që të paktën t’iu jepte një rregull, se si dhe ku do të ishte e dobishme për ta të nguleshin.

Atëherë plaku u tërhoq, duke ditur se ata do ta pranonin fjalën me përulësi dhe bindje, prandaj dhe i tha njërit: “Ty, o bir, Zoti të do që të ushtrohesh në një vend qetësie dhe heshtjeje, nën bindjen e një ati”.

Në vijim i tha të dytit: “Shko, shiti vullnetet e tua dhe jepja Perëndisë, ngulu në një manastir me një bashkësi vëllezërisht, merr kryqin në shpinë, duro me këmbëngulje atje dhe do të kesh patjetër thesar në qiell”.

Pastaj i tha edhe të tretit: “Mba bashkë me frymëmarrjen tënde gjithmonë dhe pa u ndarë fjalën e atij që tha: ‘Ai që duron gjer në fund, ai do të shpëtohet’.⁴⁸ Shko dhe nëse është e mundshme zgjidh për stërvitës në Zotin njeriun më qortues dhe më të vrazhdë. Duro me këmbëngulje përditë keqtrajttime dhe sharje sikur ha mjaltë e sikur pi qumësht”.

Atëherë vëllai i tha Joanit të madh: “Po nëse ai jeton në shkujdesje, o Atë, çfarë duhet të bëj”? Dhe plaku u përgjigj: “Edhe nëse e sheh të kryejë imoralitet, mos u largo, por thuaji vetes: ‘Përse je këtu, o mik’?⁴⁹ Atëherë do të shohësh mendjemadhësinë të zhduket dhe epshtet të veniten”.

118. Të gjithë ne që dëshirojmë të jetojmë me frikën e Zotit, le të luftojmë me tërë fuqinë tonë, në mënyrë që të mos fitojmë në stërvitoren e virtytit djallëzi në vetvete, apo ligësi, ashpërsi, dinakëri, kureshtje të sëmurë dhe zemërim. Sepse kjo ndodh dhe nuk është çudi. Për sa kohë dikush është një qytetar i thjeshtë, ose detar, ose bujk, armiqtë e mbretit nuk e luftojnë dhe aq shumë. Por kur e shohin duke marrë vulën⁵⁰ e mbretit, mburojën, kamën, shpatën, harkun dhe kur e shohin tek vesh e ngjesh rrobat ushtarake, atëherë ata kërcëllojnë dhëmbët kundër tij dhe përpiqen të bëjnë gjithçka për ta rrënuar. Prandaj le të mos biem në gjumë.

⁴⁸ Mateu 10:22.

⁴⁹ Mateu 26:10.

⁵⁰ Në ushtrinë romake ushtarët ishin të shenjuar në lëkurë me vulë ose tatuazh. Shën Joan Gojarti bën një krahasim me “vulën e pagëzimit”, në fjalimin 3, 7 të II Korintasve (PG 61, 418).

119. Kam parë fëmijë të çiltër dhe të mrekullueshëm, të cilët shkojnë në shkollë për të marrë mençuri, edukim dhe dobi, por duke u shoqëruar me nxënësit e tjerë, nuk mësojnë gjë tjetër përveç djallëzisë dhe ligësisë. Kush ka mendje, le ta kuptojë.
120. Për ata që mësojnë me gjithë shpirt një mjeshtëri, është e pamundshme të mos përparojnë dita ditës. Disa prej tyre e ndiejnë përparimin që bëjnë, ndërsa të tjerë nuk janë të vetëdijshëm për këtë, sepse pengohen nga përkujdesja hyjnore.
121. Tregtari i mirë çdo mbrëmje bën llogarinë e fitimit ose të humbjes së ditës. Por ai nuk mund ta dijë këtë qartë, nëse nuk mba shënime çdo orë. Sepse llogaria e çdo ore ndriçon pasqyrën e gjithë ditës.
122. Kur i pamendi shahet a qortohet, lëndohet dhe përpiqet të kundërshtojë, ose menjëherë i kërkon ndjesë qortuesit. Këtë nuk e bën nga përvullësia, por për t'i dhënë fund turpërimit. Prandaj kur të tallin, hesht dhe prano me durim djegiet shpirtërore, sepse ato sjellin dëlirësi ndriçuese. Pastaj, kur "mjeku" ka mbaruar, atëherë kërkoj ndjesë, sepse kur është i zemëruar, ndoshta nuk ta pranon faljen.
123. Ne që jetojmë në bashkësi duhet të luftojmë çdo orë kundër të gjitha pasioneve dhe veçanërisht kundër grykësisë dhe pezmatimit, sepse brenda turmës këto vese begatojnë.
124. Ata që ushtrohen në bindje djalli i nxit me dëshira për virtyte të pamundshme dhe po kështu, ata që ushtrohen në qetësi, ai i shtyn të dëshirojnë gjëra që nuk iu përshtaten.

Shqyrto mendjen e rishtarëve të papërvojë dhe do të gjesh atje arsytetime të mashtruara, dëshira për t'u ushtruar në qetësi, për agjërime të skajshëm, për lutje të pandërprerë, për liri të skajshme nga kotësia, për kujtim të pandërprerë të vdekjes, për dehje hyjnore të përhershme, për çlirim të plotë nga zemërimi, për heshtje të thellë dhe për dëlirësi tejkaluëse. Nëse në fillimet e tyre këto virtyte nuk i kanë, gjë që është pjesë e providencës hyjnore, duke kërcyer gjetkë për t'i arritur ato, vetëm sa mashtrohen. Sepse armiku i nxit që t'i kërkojnë këto përsosmëri para kohe, në mënyrë që të mos durojnë për t'i arritur ato në kohën e duhur.

Tek ata që ushtrohen në qetësi dhe heshtje, djalli lumëron mikpritjen që kanë vetmitarët e bashkësive murgjërore, shërbimin, vëllazërinë e dashurisë, bashkëjetesën dhe përkujdesjen ndaj të sëmurëve. Mashtruesi punon që t'i bëjë edhe këta të padurueshëm, njësoj si të parët.

125. Të rrallë janë ata që ushtrohen me vërtetësi në jetën e qetësisë. Janë vetëm ata që kanë arritur ngushëllimin hyjnor, si prehje prej mundimeve dhe bashkëveprim në

luftë.

126. Le t'i zgjedhim udhërrëfyesit me kujdes, duke shquar më parë cilësinë e pasioneve dhe të bindjes sonë.

Nëse je i papërkorë dhe i prirur ndaj epsheve, zgjidh një stërvitës asket që është i rreptë në ushqim dhe jo një zemërgjerë dhe çudibërës që pret këdo me krahë hapur dhe i shtron tryezën.

Nëse je kryeneç, zgjidh një stërvitës të vrazhdë e të paepshëm dhe jo të butë e njeridashës.

127. Le të mos kërkojmë ata që kanë dhuntinë e parandjenjës dhe as të parashikimit, por mbi të gjitha ata që kanë qëndrim krejt të përlurur dhe që kanë mënyra dhe vendbanim të përshtatshëm për sëmundjen tonë.

Ndiq shembullin e të drejtit Abakir të lartpërmendur dhe mendo gjithmonë me mënyrën e tij të mirë ndaj bindjes, se eprori të tundon që të mos dështosh kurrë.

Kur ati të qorton pa pushim, do të fitosh besim dhe dashuri të madhe ndaj tij dhe atëherë do të mësosh se Shpirti i Shenjtë banoi në mënyrë të padukshme në shpirtin tënd dhe fuqia e më të Lartit të mbuloi.

Ama mos u mburr dhe as mos u gëzo kur i duron fyerjet dhe poshtërimet me trimëri. Përkundrazi, vajto duke menduar se patjetër duket të kesh bërë diçka, gjë që e trazoi shpirtin e tij me sharje kundër teje.

128. Mos u çmerit nga këto që do të them, sepse kam Moisiun që më mbron. Është më mirë të mëkatosh ndaj Perëndisë, sesa ndaj atit. Kur zemërojmë Perëndinë, udhërrëfyesi ynë mundet të na pajtojë me të, por kur ati acarohet kundër nesh, nuk kemi askënd që të ndërmjetësojë për ne. Sidoqoftë, mua më duket se të dyja këto kanë të njëjtin tagër.

129. Le të vëzhgojmë dhe le të shquajmë me syçeltësi shpirtërore se kur duhet të durojmë me kënaqësi dhe të përfitojmë në heshtje nga akuzat që na bëjnë te bariu dhe se kur duhet të japim shpjegime. Unë mendoj se në gjithçka që na shkakton poshtërim, duhet të heshtim, sepse ky është një rast përfitimi, por kur përflitet dikush tjetër, duhet të japim llogari, në mënyrë që të mos cenohet dhe të shkëputet lidhja e dashurisë dhe e paqes.

130. Ata që kërcyen jashtë bindjes, do t'ju rrëfejnë dobinë e tij, sepse vetëm atëherë kuptuan se në çfarë qielli jetonin.

131. Ai që vrapon drejt çlirimit nga pasionet dhe drejt Perëndisë, çdo ditë kur nuk poshtërohet, e sheh si një humbje të madhe.
132. Ashtu si pemët që shkunden nga era dhe hedhin rrënjë thellë, po kështu edhe ata që ushtrohen në bindje, përftojnë shpirtra të fuqishëm dhe të paepur.
133. Ai që ushtrohej në qetësi, por më vonë u ndërgjegjësua për dobësinë e tij dhe u shpërngul duke u shitur në bindje, ai ishte një i verbër që e pa Krishtin pa u munduar.
134. Këmbëngulni, këmbëngulni dhe përsëri ju them, këmbëngulni në vrapin tuaj, o vëllezër atletë, duke dëgjuar atë të urtin që flet për juve kur thërret: “Zoti i ka provuar ata si arin në shkritore, ose më saktë në bashkësinë murgjërore, dhe i ka pranuar ata në gjirin e tij si djegie flijimi”.⁵¹

Atij i përket sundimi i përjetshëm, me Atin e pafillim dhe Shpirtin e shenjtë që i falemi. Amin.

Kjo shkallë është e barabartë në numër me ungjilltarët. Ti, o atlet, që mbërrite gjer këtu, mos u ep dhe vazhdo vrapin pa frikë!

TË DREJTAT E AUTORËSISË I PËRKASIN EKSKLUZIVISHT ATË FOTI CICIT.

Lejohet kopjimi i këtij teksti vetëm për synime arsimore, brenda institucioneve mësimore dhe kishtare, por ndalohet rreptësisht botimi i tij në çfarëdolloj trajte dhe hapësire, pa lejën me shkrim të përkthyesit.

⁵¹ Urtësia e Sollomonit 3:6.